

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 92-11 OCAK 1977

5 TL.

YOKSUL-KADININ
KADINLIK DRAMI

MC'NİN DERS KİTAPLARI "TATBİKAT" SAFHASINDA

MC'NİN ÜNLÜ "DERS KİTAPLARI" ÜZERİNDEKİ TARTIŞMALAR SÜREDURSON, BU DERS KİTAPLARININ BAŞKA HANGİ İŞLERE YARAYACAĞI DA YAVAŞ YAVAŞ GÖRÜLMEMEYE BAŞLANDI. MC DESTEKLİ FAŞİST MİLİSLER, "DERS KİTAPLARI" NİN İÇERİĞİNİN HAREKETLE OKULLARDA BAŞLATTIKLARI OLAYLARI ÖZELLİKLE BAZI BÖLGELERDE OKUL DIŞINA TAŞIRMAYA ÇALIŞIYORLAR. ÇORUM'UN ALACA İLÇESİNDE "ALEVİ-SÜNNİ" ÇATIŞMASI BİÇİMİNE BÜRÜNDÜRÜLMEK İSTENEN OLAYLAR SONUCUNDA 5'İ AĞIR OLMAK ÜZERE ÇOK SAYIDA İNSAN YARALANDI. UÇ EV, İKİ OTO VE BİR İŞYERİ TAHRİP EDİLDİ.

MC'nin Millî Eğitim Bakanlığı ders kitapları aracılığı ile başlattığı yeni hareket, kitapların niteliği ve düzenlenmesi gibi konular tartışıldığında, yan ürünlerini şimdi den verneye başladı.

Eğemenliğin güvencelerinden birini, emekçi halkı bölmekte, suni çatışmalar yaratarak birbirine düşürmekte gören sennaye, "gözü kara" MC iktidarı aracılığı ile çatışmaları Anadolu'da kö-

rüklemeye başladı. "Ders kitapları" aracılığı ile tezgahlanan açık bir kıstırma eylemi örneği, geçtiğimiz yılın son günlerinde, Çorum'un Alaca ilçesinde görüldü.

ORTAM HAZIRLANIYOR

MC'nin aradığı ortam, Alaca'da mevcuttu; "aleviler", "sünniler", faşist

öğretmen, beyni yıkanmış bir avuç öğrenci ve nihayet hedef olarak gösterilecek ilericiler.

Bu koşullarda, önce ortam yoklandı. Alaca lisesinde öğretmenlik yapan Alaca Ülkü-Bir derneği başkanı Ramazan Doğuz, olaylar zincirine ilk halkayı taktı. Sınıfında, yakalarına Atatürk rozeti takan öğrencilere yönelerek, "bu rozetleri çıkıp aceler tarafından birer kurt rozeti temin etmeleri gerektiğini" söyledi. Öğrencilerin itirazı üzerine, Ülkü-Bir'in "sınıf müessesiliğini" yapan bir kaç "bozkurt" işe kanştı. Karşılıklı küfürleşmeler başladı. Ülkü-Bir yanlısı öğretmenler daha sonra kendi yanlarındaki öğrencilerle birlikte okulu terk ederek, olayları şehire sıçratmanın ilk provalarını sergilemeye koyuldular.

Durumdan tedirgin olan bir kaç vekili, olaylar üzerine ilçe kaymakamı Osman Nuri Eyoğlu'ya uyurdular. Ancak, ilçe kaymakamı da MHP yanlısı olarak tanınmaktadır. Gelen uyanları gülümseyerek ve "biz çıkacak olayları önlemeye kadirdiz" şeklinde yanıtlıyor. 22 Aralık günkü olaylar, bu noktada sona eriyor.

Kasabada sürdürülen tahrik ve saldırılarda başı çekenlerin kimlikleri de belli. Fevzi Obuz, İlhan Bayrak ve Kadir Yöntem adlı kişilerin önderliğinde "vurun dinsizlere, yakın" nidalarıyla sürdürülen saldırılar sonucunda Ahmet Kaynak adındaki yurttaşın büfesi ateşe veriliyor. Getirilen itfaiyenin yangına su sikkması da engelleniyor. Olaylar sırasında Ahmet Çekiş ve Zeynel Çavdan adlı kişilerin otomobilleri de komandolar tarafından tahrip ediliyor. Saldırlar, evlere de yöneliyor. Refik Kulaksız, İbrahim Atlas ve Süleyman Okmen adlı kişilerin evleri saldırılar sonucunda tahrip ediliyor.

Olayların önünün hiç bir şekilde alınmaması üzerine daha da azgınlaşan komandolar, bu kez tabancalara davranarak Seyit Ergüven ve Selahattin Cihan adlı öğrencileri yine ağır biçimde yaralıyorlar. Okul içindeki arbedede ise, hamile olan okulun Fransızca öğretmeni yerlerde tekmeleniyor.

NEDEN MEZHEP AYIRIMI?

Alaca'da binlerce kişiyi karşıkarşıya getiren olayların nedeni hiç kuşkusuz faşist tahriklerdi. Alaca'da okul içinde daha önce ufak çapta olaylara raslanmıştı. Ancak bu olaylar hiç bir zaman okul dışına taşmamıştı. "Anarşi var" göxünümünü, artık okul sınırları içinde yerli görnneyen MC iktidarı uzun bir süredir, aynı görünümü okulları dışına taşınma amacını taşıyordu ve son "ders kitapları" ile daha da körüklenmeye çalışılan mezhep "çatışması" bu amaçla doğrusu iyi hizmet etmişti.

Tam anlamıyla bir "cihat" çağını içinde bulunan faşist komandolar ilk planda lise felsefe kitaplarında aleviler hakkında yazılanlarla yola çıkıyorlar, saldırı başlatılınca da camilere, kahvelere dağılıp mümkün olduğunca çok kişiyi tahriklerle olayların içine çekmeye çalışıyorlardı.

HAREKAT BİTİYOR, SINDİRME BAŞLIYOR

Artık sıra, durumun vilayete bildirilmesine gelmiştir. İlçe'de çıkan olaylar üzerine Çorum Valisi İlçede adeta bir siktıyönetim ilan ediyor. İlçeye çok sayıda polis ve jandarmaya gönderiliyor.

Olaylardan sonra ilçe savcısının da kimden yana olduğu ortaya çıkıyor. Olayların ele başları belli iken, bunlarla ilgili olmayan 8 kişi "olay çıkarmak"tan tutuklanıyor. Olayların asil failleri söz konusu edildiğinde ise bunların "ilçede bulunmadıkları" söyleniyor. Olayların ele başlarından öğretmen Ramazan Doğuz olayların hemen akabinde Çorum'a gidiyor ve sağcı bir mahalli gazete başkalarının ağzından haberler yazıp demeçler veriyor. Öğretmenin dışarıdan çabaları sürerken, içeriden de kaymakam ilçeye giriş çıkışları yasaklıyor. Ancak doğal olarak "imtiyazlı" bulunan komandalara hiç mi hiç uygulanmıyor bu yasa.

MC'nin, "ders kitapları" nı faşist beyni yıkama amacının yanısıra böyle "günlük" olaylar için nasıl kullanıldığına bir örnek Alaca Olayları.

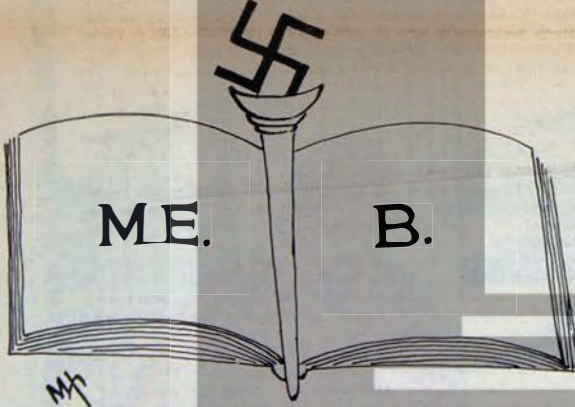
HAREKATIN İKİNCİ BÖLÜMÜ

Alaca lisesinin Ülkü-Bir'li öğretmeni Doğuz, olayları ikinci günü sürdürmekte kararlıdır. Bu kez devreye, üzerinde gündelik tartışılan ünlü "Felsefe Kitabı" giriyor. Öğretmen, kitabın "Aleviler" bölümünü o derste ele almak istiyor. Öğrencilerin, istedikleri cevapları vermediklerini gören öğretmen, bu kez planlanmış tahrik mekanizmasını işletmeye başlıyor. Öğrencilere "alevi piçler" "... çocukları" biçiminde ifadelerle yaklaşan öğretmen, sınıfın kız öğrencilerini de ihmal etmiyor. Kız öğrenciler için daha çarpıcı küfürler bularak, tahrik sürecini hızlandırıyor. Bu durum üzerine kız öğrenciler okulu terk ediyorlar ve polise başvurarak durumu anlatıyorlar.

POLİS GELİYOR AMA..

Okula usülen iki polis gönderiliyor. Polis gelmesi üzerine lisenin "ülkücü" öğretmenleri ve öğrencileri birlikte, önceden hazırladıkları sopa, taş ve zincirlerle öğrencileri ve diğer öğretmenlere saldırıyorlar. Polis ortadan "yok oluyor". Alaca hareketinin "okul" faslı böylece tamamlanmış oluyor.

Daha önceden haberi bir kaç grup bu arada camileri ve kahveleri dolandırmaya başlıyorlar. "Komünistler okulu bastı" "Dinini seven, müslüman olan arkamızdan gelsin" çağrılar ile halk tahrik ediyor. Bütün bunlar olurken, okuldaki bozkurt saldırısı sonucunda Hüseyin Şahin, Cafer Kaya, Necati Kılıç ve Fuat Şahin adlı öğrenciler ağır biçimde yaralanıyorlar. Okulun ikinci katından aşağıya atılan Cemal Ünver adlı bir öğrencinin de beli kırılıyor. Bu arada olayların başlamasında büyük rol oynayan faşist öğretmen Ramazan Doğuz'un köyüne haber salmayı da unutmuyorlar. Doğuz'un köyünden, kamyon ve traktörlerle, silahı beslemeleri iniyor kasabaya.

YURUYUŞ

HAFTALIK, SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:
Nihat SARGIN
Genel Yayın Yönetmeni:
Osman SAKALSIZ
Yazı İşleri Müdürü:
Mertin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter:
Bulent ARTAMLI

YÖNETİM:
Konur sokak 15/8 Kuzey
Ankara Tkt: 174581

İSTANBUL BÜROSU
Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş
İstanbul Tkt: 263567
BAŞKI:

Daily News Web-Ofset Tesisleri
KAPAK: ÇAĞDAŞ GRAFİK
ABONE KOŞULLARI:
Yıllık: 200 TL, 6 Aylık:

100 TL.
İLAN KOŞULLARI:
Arka Kapak (Renkli): 15.000 TL.
Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000 TL.
İç Sayfalarda sitons sansimi: 40 TL.
Yayın ilanları % 50 indirimlidir.

LOCKHEED: OYUN İÇİNDE OYUN

YALÇIN KUÇUK

Günlere geçiyor. Geçen günler unutuluyor. Geçen günlerle birlikte olaylar ve tepkiler de geride kalıyor. Zaman zaman hatırlanmalı. Hatırlamak için geriyeye dönmek gerekli. Bunun için de gazete kupürlerine bakılınca oldukça ilginç bir durum ortaya çıkıyor. Buna, oyun içinde oyun demek mümkün. Ya da karşılıklı oyunların denkleşmesi.

Şimdi olayın başlangıcı şöyle oluyor: "Lockheed Firmasının başkanı Türkiye'de de rüşvet verdiklerini açıkladı". (Cumhuriyet, 7 Şubat 1976). Sonra devam ediyor: "Melen rüşvet iddiaları konusunda açıklama yaptı" (Cumhuriyet, 11 Şubat 1976). MC Hükümeti'nin Milli Savunma Bakanı "Lockheed firmasından Silahlı Kuvvetlerce uçak alınmadı" diyor. Sonradan belgelerle yalanlanan bu açıklamayı herkes biliyor. Yalanlanan belgeler Amerikan basınında yer aldı ve Türkiye basınına aktarıldı. Melen'i yalanlama Amerika'da yapıldı.

Henüz Amerikan basınında Melen'i yalanlayan belgeler çıkmadan önce Türkiye'deki durum ilginç bir gelişme gösteriyor. "Genel Kurmay rüşvet olayını soruşturuyor". (Cumhuriyet-Anka, 14 Şubat 1976). Burada kamuoyuna duyurulan şu: "Kıbrıs bunalımını izleyen günlerde İtalyan Hava Kuvvetleri tarafından 26 Temmuz 1974'de F-104-S uçaklarının kısa sürede yenileneceğinin bildirilmesinin üzerine Türk Hava Kuvvetlerinin caydırıcılık gücünü artırmak amacıyla teklifin olumlu karşılandığı öne sürülmektedir. O günkü koşullarda uçak almak için rüşvete gerek olmadığı, ancak firmanın bu koşullardan yararlanarak uçakları paravan olarak kullanabileceği de incelenen ihtimaller arasındadır". İfade oldukça karışık ama sonraki gelişmeler karşısında hatırlanmaya ve hatırlatılmaya değer bir netlik kazanıyor. Bundan sonra bir demec görüldü: "Rüşvet ciddi toplumsal bir hastalıktır". (Cumhuriyet, 15 Şubat 1976). Tahmin edileceği gibi bu "ciddi" ve genel demec CHP Genel Sekreterine ait. Bir gün sonra CHP'nin Milli Savunma Bakanı İhsan İhsan, bir başka demec veriyor: "F-104-S uçaklarının nasıl alındığı tahkikat sonucu beklenmeden hemen açıklanmalı". (Cumhuriyet, 16 Şubat 1976).

Açıklama ise on ay kadar sonra yine CHP tarafından yapılıyor. Geçen yılın sonunda CHP Genel Başkanı bir basın toplantısı yaptı. Bu basın toplantısında 28 Temmuz 1974 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığından Başbakanlığa bir yazı geldiği açıklandı. Bu yazıda şu ifade yer alıyordu: "Kıbrıs bunalımının ulaştığı boyutlar muvacehesinde acil tedbirler almak zorunluluğu ile karşı karşıya bulunulmaktadır. Bu yönde, Hava Kuvvetleri Komutanlığına gösterilen devamlı gayret muvacehesinde Lockheed firmasının kendi lisansı altında İtalya'da Aer-Italia tarafından imal edilmekte olan F-104-S uçaklarından bir miktarın derhal satın alınması imkanı ortaya çıkmıştır". (Cumhuriyet, 31 Aralık 1976). Bu belgeyi Ecevit açıklıyor. Bu belgeyi Ecevit'in yeni elde etmiş olduğu düşünmek çok zor. Bu belge, Başbakanlıktan ayrılrken Ecevit'e de var olmalı. Oyleyse soru şu: Lockheed skandalı Türkiye'de patlayınca CHP, MC Hükümeti'nin Milli Savunma Bakanı Melen'in, yalan olduğu sonradan belgelerle kanıtlanan demecini neden yalanlamadı?

Bu soru üzerinde durmak gerek. Bu soru üzerinde durulacak. Şimdi son-dan başlayarak başka bir "sorun" üzerinde düşünme zamanı. Son zamanlarda Amerika Birleşik Devletleri'nin "gizliliğe uymadığı" gerekçesiyle Lockheed "belgesi" göndermekten vazgeçtiği ileri sürülmeye başlandı. Gerçekten ABD'nin yeni belge gönderip göndermeyeceği konusunda bir açıklık yok. Yalnız böyle bir gerekçenin benimsenmesinde açıklık var. Gerçek derhal benimsendi. Benimsenme de kalmadı. Ortaya çıkan bu durum Demirel'in bir "usta oyunu" olduğu da ilan edildi. Şöyle: "Sözleşme hiç bir yorum gerektirmeyecek kadar açıktır. Eğer, Amerika'dan yollanan bu belge ve bilgiler, 'adil merciler' dışındaki resmi yerlere bildirilirse, ABD, Lockheed yolsuzluğu konusundaki yardımını kesecektir. Buna rağmen Başbakan Demirel, Adalet Bakanı Müftüoğlu'nun sözleşmenin bu hükümünü çiğneyerek, belge ve bilgilerin gönderilmesine yol açmıştır". (Cumhuriyet, Uğur Mumcu, 1 Ocak 1977). Mantık böyle ortaya konuyor. Bu yazının sonunda ise Adalet Bakanı Müftüoğlu'nun da "zorlandığı" belirtilerek şöyle deniliyor: "Bunun başka 'izahı' vardır. Antlaşmanın böyle olduğunu çok iyi bilen Demirel, Adalet Bakanını, sözleşmeye aykırı olarak Lockheed belgesini Meclisteki Komisyonuna vermeye zorlamış ve böylece ABD'nin Lockheed Şirketinden rüşvet alanlarını adlarını Türkiye'ye bildirmesine engel olmuştur. Bu 'izah' ne buyruldu?"

Aynı düşünce bir gün araya tekrarlanıyor: "Eğer, Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı, Lockheed konusunda Türkiye'ye göndermek zorunda olduğu bilgi ve belgeleri göndermiyorsa, buna doğrudan doğruya Demirel'in tutumu yol açmıştır". (Cumhuriyet, Uğur Mumcu, 3 Ocak 1977). Ancak, bir düşüncüyü tekrarlamak bu düşüncenin güçlenmesine yol açıyor. Çünkü, Demirel'in gelen belgeleri, Meclis Araştırma Komisyonuna vermek istemediği ve bunu açıkladığı biliniyor. Demirel, ilericilerin yarattığı kamuoyunun baskısı ile "belgeleri" Araştırma Komisyonuna vermesi kabul etti. Bunun kanıtları çok. Bir tanesi şöyle: "Komisyon Başkanı Alpaslan ABD'den gelen belgelerin komisyonuna gönderilmesini istedi". (Cumhuriyet, 3 Ağustos 1976). Bir gün sonrasında "manşeti" ise şu: "Demirel: Bütün belgeler rüşvet araştırma komisyonuna verilecek". (Cumhuriyet, 4 Ağustos 1976). Sadece buna bakarak ve ileri sürülen "manşeti" kabul ederek Meclis Araştırma Komisyonu Başkanı CHP'li Alpaslan "ABD'nin Lockheed Şirketinden rüşvet alanlarını adlarını

Türkiye'ye bildirmesine engel olmuştur" denilebilir. Kesinlikle reddedilmesi gereken bir görüş. Ama belli bir mantıktan hareket edince buraya geliniyor.

Burada belli bir düşüncenin mantıksal sonuçlarını irdelemek gerekli değil. Yalnız, Meclis Araştırma Komisyonu'na bilgi ve belge verildiği gerekçesiyle ABD ile yapılan anlaşmanın "ihlal" edilmiş olduğu tezini bu kadar kolayca kabul edilmesi çok düşündürücü. Bu kolay tezin CHP liderinin görüşlerinde de yansımaları bulması, düşündürücü olmanın ötesinde, hayret verici. Ecevit, şöyle diyor: "Lockheed'le ilgili rüşvet iddialarının başka ülkelerde olduğu gibi bir an önce aydınlığa çıkarılması için, hükümeti, her girişimde bulunmağa, o arada Meclis Araştırma Komisyonu'nu çalışmaları kolaylaştırmaya, gerekirse bunun için Amerika ile yapılan anlaşmayı gözden geçirmeye çağırıyoruz". (Cumhuriyet, 31 Aralık 1976). Ecevit'in bu sözleri üzerine Demirel'in ortaya çıkıp "Ecevit'in önerisini benimsiyorum, ABD ile yapılan anlaşmayı gözden geçirmek için görüşmelere başlayacağım" demesi halinde Lockheed skandalının soruşturmasının seçim etkisine kalacağına hiç kuşku yok. Ecevit'in "bir an önce aydınlığa çıkarılması" önerisi ile yeni görüşmelere başlanması önerisi tutarlı olmanın çok uzak.

Burada söylemler çok açık. Meclis Komisyonu'na belgelerin verildiği gerekçesiyle ABD ile yapılan anlaşmanın "ihlal" edildiği tezi savunulamaz. Kesinlikle savunulamaz. Bir kez ABD'de de bu skandal ortaya çıkan bir Meclis Komisyonu. İkincisi Türkiye'deki komisyon, belli sonuçlara ulaşması halinde, yeni komisyonların kurulmasını sağlayabilecek nitelikte. Bunun sonucunda yargısal işlemler de var. Üçüncüsü ve en önemlisi şu: Henüz Meclis Komisyonu'na, Lockheed skandalının çözümüne yarayacak hiç bir ciddi bilgi veya belge verilmemiş durumda. Bu yüzden Meclis Komisyonu'na araştırmasında hiç bir ilerleme kaydedilemiyor. Bu yüzden Komisyon, Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip belge toplamak istiyor. Bugüne kadar Komisyon'a verilen bilgi ve belgeler, Amerika Birleşik Devletleri'nde basında çıkan ve Türkiye basınına aktarılan bilgi ve belgelere ibarettir. Bu bilgi ve belgeleri mühürleyip Meclis Komisyonu'na vermek "bilgi ve belge" vermek anlamına gelmiyor. Meclis Komisyonu'na gelen en ciddi belgelerin verilmesinin ABD ile yapılan anlaşmayı ihlal etmek anlamına gelmeyeceği güçle savunulabilir. Eğer bu savunulamaz ise, en azından bugüne kadarki uygulamada yapılmış olan anlaşmanın ihlali için hiç bir koşul ortaya çıkmadığı kesinlikle savunulabilir. Çünkü Meclis Komisyonu'na hiç bir ciddi bilgi ve belgenin verildiğini herkes biliyor.

Bu yüzden Demirel'in "usta oyunu" gerekçesiyle ucuz bir teze kolayca sahip çıkmamak gerek. Ve buradan da başa dönmek gerek. Ecevit, Melen'in ilk demecini yalanlayacak belgeyi on ay kadar sonra ortaya çıkardı. Daha önce çıkarılmış olsaydı, araştırmalar hızlanabilirdi. CHP, Ecevit'i ve 1974 yılında hükümetini keskinle ilgilendirmedeği halde Lockheed üzerinde elinden geleni kesinlikle yapmadı. Şimdi de yapmıyor. Şimdi de yapmıyor, denilirken kestirilen şu: Çok çeşitli iğneler var. En azından Melen'in demeci var. Melen'in bu demeci verirken ilgililerden bilgi aldığında kuşku yok. O zaman şu sorum gerek: Elde, sonradan Ecevit'in açıkladığı yazılı belge varken, Melen bu demeci nasıl verdi? Hangi yanlıtıcı bilgilere dayanarak bu demeci verdi? Oyleyse araştırma yanlıtıcı bilgi verenlerden başlamalı. Gerisi çorap söküğü gibi gelebilir.

Rüşveti, Amerikan firması veriyor. Fakat Türkiye'de verildiği biliniyor. Ne için verildiği de biliniyor. Yanlıtıcı bilgiler olduğu da biliniyor. Alpkaya Davası'nın hızla ortaya çıkarılıp "uygun bir kamuoyu" yaratılarak, "ileri" imajlı savunma vekillerinin bulunmasıyla sonuçlandırıldığı da biliniyor. Bütün bu bilinenlerin oldukça çok olduğunu kabul etmek gerek. Amerika Birleşik Devletleri'nden belge gelecek. Belki geldi, belki gelecek. Daha da gelmesi için çablamak gerekli. Fakat ülke içinde de yeterli belge olduğu unutulmamalı. Üstelik ülke içinde yeterli kanıt bulunmadıkça Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen ya da gelmesi beklenen "isim listesinin" yeterli olmayacağı da unutulmamalı. En azından hukuki sonuçları bakımından. Bütün bunlardan çıkarılacak sonuç da şu olmalı: CHP, Lockheed skandalıyla ilgili yavaşlığı ve çekingenliğini mutlaka bırakmalı.

Burada bir nokta şu: Yerli ve yabancı tekeller, rüşveti sadece bir iş yaptırarak için vermezler. Tekelci aşamada rüşvet, tekellerin genel çıkarlarını gözetmek için veriliyor. Etiklemeye için veriliyor. Türkiye'de bunun örnekleri çok. Tekeller, devamlı olarak bürokrasiden şikayet ederler. Yerlisi de yabancıları da. Ama bir yüksek bürokrat emekli olur olmaz, en büyük tekellerden birisinin başına geçer. Bugün Türkiye'de yerli ve yabancı tekellerin hemen hemen hepisi böyle. Çünkü büyük bürokratların etikleme çevreleri de büyük olur. Bu yüzden tekelci aşamada rüşvet, tekellerin genel çıkarlarını gözetmek için veriliyor. Bu yüzden Lockheed skandalı sonuca ulaştırılırsa, uçakla hiç bir ilgili olmayanların, uçak alım-satımına hiç bir ilgili olmayanların, uçağa binince midesi bulananların da "isim listesi" de içinde olduğu görülebilecek. Genel kural, böyle. Ecevit ile Demirel'in de bu genel kuralı sezdikleri anlaşılıyor. Özde, Lockheed skandalının açılmasının, en az seçim sonrasında ertelenmesinde birleştikleri görüldü. Bu birleşmenin kırılması gerekli. En çok CHP için gerekli. Çünkü skandal, kansere dönüşebilir.

CEPHEDE HESAPLAŞMA OYUNLARI

Büyük sermaye'nin zorlamaları ile ortaya çıkarılan ve 20 aydan beri içi sınıfa ve çalışan tüm kesimlere düşmanlığını yaşamın her alanında kanıtlayan "Milliyetçi cephe iktidarı" içindeki biraderler arasındaki mücadele 1977'ye girilmesiyle yeni ve eğlenceli boyutlar kazandı.

MC ve büyük başı Süleyman Demirel geçtiğimiz haftanın başında Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Taha Muhit'in Maruf ile Kerkük'te ve Adana'nın Yumurtalık ilçesinde iki kez karşılaştık "iki ülke arasındaki dostluk bağlarının çelik hatlarla, petrol borularıyla bir kez daha güçlendirildiğini" anlattı.

Kerkük petrollerini Türkiye üzerinden çeşitli dünya ülkelerine aktaracak olan 981 kilometre uzunluğundaki ham petrol boru hattının Yumurtalıklı tesislerini hizmete açmak üzere 4 Ocak Salı günü sabahında Adana havaalanına ayak basan Süleyman Demirel'i iktidarın "soğuk eşkiyalığı ve cinayet şebekeliği" görevini bahsettiği küçük ortağın militanları "başbuğ Türkeş" bağırışmaları ve üç hilal bayrakları ile karşıladı. Demirel'den bir gün önce Adana'ya gelen ve çeşitli yakın ilçeleri gezerek kurtlarına cephenin başını karşılamaya emrini veren Türkeş, gerçekte seçim bölgesi olan Adana'da dahi hiç te güçlü olmadığını kendisi gördü. Zira Demirel'i hayal kırıklığına uğratan MHP'lilerin güçlülüğü ya da güçsüzlüğü değil kitlelerinden, emekçilerin desteğinden soyutlanmış bir kenara atılmış, itilmiş olmasından oluyordu.

Yumurtalık ilçesinde Irak-Türkiye petrol boru hattı dolmuş tesislerini açma töreninde bir yandan "başbuğ Türkeş" bir yandan "milliyetçi Fevziye" sloganları atılırken "ne komünist ne mason tek yol islam-müslüman Erbakan" diye bağışan ortaklarının yandaşlarına oldukça sinirlenen Başbakan, bir anda soğukkanlılığını almışmış derecede yitirerek bir AP'li görevliye "bu ne biçim kürsü be! Böyle kürsü mü olur" diye bağırarak konuşmasına başladı. Demirel'in ortakları yüzünden bozulan moralini, Irak Cumhurbaşkanı yardımcısının içi(!) konuşması düzeltti.

Maruf büyük sermaye'nin, uluslararası telceli sermayenin yeni işbirlikçilerinin temsilcilerinden oluşan MC ortaklarının suratlarına şöyle konuştu: "Türkiye ile ülkemiz Irak arasında gerçekleştirilen bu tesisin var oluşu nedeniyle, sosyalist Arap Bas partisinin devrimci ilkeleri gereği yeraltı kaynaklarını sömürücülerin ellerinden alarak millileştirilmesi ve devletleştirilmesi, halkın çıkarları doğrultusunda işletilmesine dayanmaktadır".

Halkı sömüren, yabancı sermayeye, telceli kapitalizme göbekten bağlanmış MC'nin başı ve yanında yer alan Türkeş ile "aşırı uç edebiyatçısı" Fevziye'nin sözleri harekete alışıyarak geniş meşreplilik yarışına katılıyorlardı.

YALNIZ KALAN ERBAKAN

Cephenin iki yaka numaralı ortağı Erbakan bir yandan "bu TRT ile seçimlere gitmek mümkün değil" "TRT AP Genel Merkezinden idare ediyor" diyerek bıkınlık veren hükümetten ayrılmaya tehditlerini yinelerken ithal rejimi konusunda da ültematomunu vererek çok yönlü "taviz" çemberiyle AP'yi köşeye sıkıştırmaya çalışıyordu. Erbakan'ı ticaret bakanı Başol ile başbaşa bırakmayı yeğleyen Demirel, sorunun görüşülmesi

beklenen Perşembe günü bakanlar kurulu toplantısına da isteyerek "yetişme-yince", Ankara'da bir gergin gün daha yaşandı.

Başbakan Demirel'in ve AP'li yedi bakanın yokluğundan yararlanmayı kafasına koyan Erbakan, bakanlar kuruluna kendisinin başkanlık edileceğini ve toplantının zamanında yapılabileceğini Ankara'da kalan AP'li bakanlar bildirirken, Erbakan'ın "kural dışlığı" bilen AP'liler hemen Adana'ya telefonla arayarak Hacı Ömer Sabancı'nın Erçiyese o-telinde kalmakta olan başkanlarına durumun vahametini ve de Erbakan'ın bakanlar kurulunu her ne pahasına olursa olsun kendi başkanlığında toplama kararı olduğunu anlatınca, "bu adamdan her şey beklenir" mantığıyla hareket etmiş olsa gerek, Demirel de Çarşamba gecesi Erbakan'la uzunca süren bir telefon görüşmesi yapmak zorunda kaldı. Bu konuşma sırasında "artık bu tür mızıkçılıklardan" vazgeçmesini kibar cümlelerle anlattığı bildirilen Demirel'in "ben ancak yurt dışında iken benim yerimde olabilirdin, ben yurttayım ve bakanlar kurulunu bir gün sonraya ertelenmesini istiyorum." uyarısını dinleyen

rel, ithal rejimi konusunun sonucu bağlanmadığını, sorunun bu hafta başında tekrar görüşüleceğini açıklamakla yetinmek zorunda kaldı.

MSP'ye göre, geçen yıl ticaret bakanlığı, AET'ye MSP kanadının onayı olmadan ve bakanlar kurulunda alınan karara karşın usul dışı bir uygulamayla taviz tanınmış, gümrük indirimlerini ve liberasyon oranı artırımlarını yetkiye dayandırmayan bir tebliğle ilan etmişti. MSP'li her şimdiki ithal rejimiyle ilgili bakanlar kurulu görüşmelerinin yapılmasını sağlayarak, bu karara geçecek olrak da, AET'nin simdiye dek bize vermek zorunda olduğu ödünleri vermemiş olmasını göstermektedirler.

Cephe içerisindeki parti liderlerinin seçimlerin giderek yaklaşması nedeniyle iktidar olanaklarını her alanda ve her şartta olanca güçleriyle kendi çıkarlarına kullanmak istemelerinin sonucu olarak önmüzdeki günlerde cephe içi tepişmenin daha da artacağı beklenirken, ızılı ufak ortaklarıyla göz göze gelmekten kaçınan, temsil ettikleri güçlerin zorladıkları yeni tavizlerin yükünü azaltmayı

olsa sağlandı ve sayın milletvekillerimizin maaşları bir çırpıda 16 bin 608 liradan 25 bin 459 liraya çıkartıldı.

Perşembe günü Millet Meclisi çok hareketli idi. Adet olduğu halde milletvekilleri yoklamada bulunduktan sonra bir türlü genel kurul salonunu terk etmiyorlardı. Yoklama işlemi ve yapılan gündem dışı konuşmalardan sonra Millet Meclisi hesaplarını inceleme komisyonunun raporu CHP Ağır Milletvekili Cemil Erhan tarafından süratle okundu ve AP'li Meclis Başkanvekili Ahmet Çakmak tarafından "yüce genel kurul" un oylarına sunuldu. Oylama uzun sürüyor görünmeyen ve bazı çevrelerin hasret kaldıkları bir tablo içinde cereyan etti. Bazı MSP'li dışarda bütün eller sözcüleşmişcesine(!) havaya kalktı. Sonuç: milletvekili maaşlarına bir çırpıda 8 bin 851 lira zam.

Ertesi gün de Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven bir basın toplantısı düzenleyerek yapılan zammı resmen açıkladı. Bu arada milletvekillerinin yapılan zamdan dolayı 83 bin 200 lira birikmiş farklarını alacaklarını da bildirdi.

Milletvekili maaşlarına yapılan bu zam az da olsa var olan erken seçim

CEPHE ORTAKLARI İRAK CUMHURBAŞKANINI ADANA'DA BEKLERKEN "HER ŞEYE RAĞMEN GÖREVİMİZ SOSYALİZMİ ONLEMEK"

Erbakan'ın bu isteme uyarısı, ancak ithal rejimi kararname konusunda MSP'nin isteklerinin yerine getirilmemesinin hükümetin varlığıyla ilgili bir mesele olduğunu tehdit dolu bir uyarıya anlattığı da Ankara politik çevrelerinde konuşulanlar arasındaydı.

Bir gün erteleme ile Cuma akşamı toplanan bakanlar kurulu toplantısında AP ile MSP arasında "kozların paylaşımında" ağır basan ve cepheyi gene bulandıran MSP ekibi oldu. Sert tartışılmalı geçen son bakanlar kurulu toplantısında da bir karara varılmamış, bakanlar kurulu dağılımından sinirli çıkan Demirel

gözetin Başbakan, mümkün olduğu kadar Ankara dışına gitmeyi yeğlemekte, böylece tepişmeleri tavatmayı denemektedir.

MİLLETVEKİLLERİNE ZAM VE CHP-MC İTTİFAKI

Geçtiğimiz haftanın önemli olaylarından biri de milletvekili maaşlarına yapılan zam oldu. Sennayin ızarla sanduğu fakat bir türlü gerçekleştiremeyen AP-CHP işbirliği üç dakika için de

ihtimalini ortadan kaldırdı. AP'nin MSP'ye bir tehdit unsuru olarak kullandığı erken seçim teklifini artık MSP'lilerin ciddiye alması beklenmezdi. Çünkü Haziran'da yapılacak bir erken seçim milletvekillerinin tam 76 bin 500 lirasına mal olacak. Türkiye gibi bir ülkede bir milletvekili adayının bu kadar paradan vazgeçmesini beklemek herhalde saftıktan da öte olur...

Söz paradan ve paranın gücünden açılmışken kısaca bir konuya daha değinmekte yarar var. Evet para MC iktidarının ömrünü en az 1977 bütçesi TBMM'nce onaylanana kadar uzatacak.

Çünkü bu seçim yılında parlamentoda grubu bulunan siyasi partiler 77 bütçesinden büyük meblağlar alacaklar. Bütçe kanunlaşmadan hükümetin dağılması halinde ise yapılacak geçici bütçeden siyasi partilere para ayrılmayacak.

Başta Fehmi Cumanlioğlu olmak üzere MSP yetkililerinin hükümet ortakları hakkında konuşmaktan kaçınmalarını ve soruların "hele bir bütçe çıkan bakalım" diyerek yanıtlamalarının nedeni bu olsa gerek.

TÖRK-İŞ'TE OLUP BİTENLER

MC içinde bütün bu tepişmeler hızlanırken, sermayenin yan kuruluşlarından biri olarak Türk-İş içerisinde de geçtiğimiz hafta ilginç gelişmeler ortaya çıktı. Ancak bu "çatıdaki çatlak"ın konfederasyondan dışarı sızdırılmamasına özen gösterildi.

Millî Eğitim Bakanlığının liseler için hazırlanmış olduğu ahlak kitabının sert eleştirilere konu olması Türk-İş'e de ister istemez yansıdı.

İşçilerin şerefazalığının ilan edildiği MC'nin eğitim kitapları hakkında "birşeyler söylemeye" zorlanan Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç genel istek üzerine "bir şey" söyledi ve yürekten olmasa da AP'ye çatı, Millî Eğitim Bakanının derhal istifa etmesini istedi.

Bu istem Türk-İş'in yapısını bir kez daha ortaya koymaya yetti. Zira Türk-İş Genel Başkan Yardımcısı ve Tekiş Genel Başkanı AP'li olarak bilinen Şevket Yılmaz bu demekte "eleştiri dozunun aşılığını" hissederek derhal başkan Halil Tunç'u aradı ve burundan soluyarak kendisinin derhâl hesap vermesini istedi. "Nasıl olur da AP'ye Türk-İş adına böylece hücum edilebilir!" Yılmaz bunun hesabını Tunç'tan isteyince, Tunç "böyle hareket etmek zorunda olduğumu" belirtmek durumunda kaldı. İşçileri şerefaz olarak niteleyen ders kitabının eleştirilmesini kuzan, 100 bini aşkın işçiyi temsil eden

ÇU HİLAL BAYRAKLAR ALTINDA KUTLANAN ADANA'NIN KURTULUŞ BAYRAMI

sendikaların lideri, derhal Türk-İş yönetim kurulu üyeliğinden ve sendika genel başkanlığından istifa ettiğini genel başkanına bildirdi.

Ancak, bu istifa gerekçesinin konfederasyonu zedeleyeceğini, bundan kaçınılması gerektiğini anlatan Tunç, bu tartışmanın burada kapanmasını ve istifaını geri almasını Şevket Yılmaz'dan ıstıraham edince, sermayenin iki has adamı birbirlerini affederek ele güne karşı rezil olmamayı kararlaştırdılar.

MİLLİ GÜVENLİK KURULU YAKLAŞIRKEN

Millî Güvenlik Kurulu toplantısının yaklaştığı hafta içinde tekrar başlanan ve giderek yoğunlaşan olaylarla tekrar hatırlara geldi. Polis operasyonlarının ve bir takım gizli örgütlerin keşfedilerek ortaya çıkarılması, millî güvenlik kurulunun toplanacağı gün olan 11 Ocak'a kadar yeni olayların yaratılacağı haber veriyordu.

Komando saıdınları, polis başkınıları

alabilirdiğine yoğunluk kazanırken bir diğer gözlenen olay da bir türlü karar saftanma gelmeyen TRT Seçim Kurulunun durumuydu. TRT Seçim Kurulu da 11 Ocak'ta toplanacak. Ancak aynı gün millî güvenlik kurulunun toplanması, TRT Seçim Kurulunun ertelenmesi olanağını böylece yaratıyor. Böylece artık gına gelen "gerekli incelemelere devam edecek, yeni deliller incelenecek" gibi uzatma sözcüklerine gerek kalmayacak.

SERMayENİN KAPALI OTURUMU

İşçi sınıfı hareketi ve kendi açmazları karşısında artık bütün görüntüleri bir kenara atılab. "Açık oturumu" tam anlamıyla kapalı oturuma çevirdiler. MC televizyonunda "yabancı sermaye" sorunu tartışıldı. Tartışılan şunlar: Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği Başkan Vekili Şinasi Ertan; Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Başkanı Feyyaz Berker; Sanayi Odaları Birliği Başkanı Sakıp Sabancı; İstanbul Sanayi Odası Başkanı Nurullah Gezgin. Oturumu yöneten ise "profesör dr." Memduh Yaşa. Dört sermayedar ve bir profesör, oturumu yöneten Memduh Yaşa, profesör olarak tanıtıldı. Böyle bir rütbesi var. Ama asıl işi profesörlük değil. Shell ve Akbank Grubu'nun en önemli yöneticilerinden birisi. Yabancı ve yerli tekellerin maşalı memuru. MC televizyonu, kamu oyunu aydınlatmak için, yabancı sermaye sorununu sermayedarlara ve tekellerin maşalı memurlarına tartıştıyor. Türkiye sermaye açmazlarını gösteren bir sahne.

Sermayenin maşalı memuru "profesör dr." Memduh Yaşa, Türkiye'ye yabancı sermayedar "trafiğinin" arttığı bir zamanda bu konuyu tartıştıklarını söyledi. Önce Almanlar, sonra Japonlar, şimdi de İtalyanlar gelmiş. Bu açıklama, sermayenin kapalı oturumunun bundan iki ay kadar önce yapıldığı sonucu çıkarıyor. Her nedense bu kapalı oturum açıklaması gecikmiş. MC televizyonunu ilgilendiren bir durum.

Sermayenin maşalı memurunun dışında sermayenin kapalı oturumuna çağrılan dört sermayedar özenle seçilmiş. Memduh Yaşa'nın "en büyük sizsiniz" dediği ve televizyondan böylece tanıtıldığı Sakıp Sabancı ile Şinasi Ertan, Demirel'e yakın. Sabancı, "gırk milyon mesut ve müreffeh olacak isaa, siyasal ıstırah sağlanmalı" diye buyuruyor. Felsefe olarak da konuşma biçimi olarak Demirel'i taklit ediyor. Nurullah Gezgin, "seçenek" ile başlayıp Ecevit terminolojisini ve felsefesini dile getiriyor. Feyyaz Berker, Gezgin'in maşalı profesörünün de yardımıyla meydanı boş bulup bol bol gerçek dışı bilgi ve rakam döküyorlar.

"Devletin" televizyonundan bu kadar çok yalan rakam dizildiği pek az görüldü. İki örnek. Sermayedarlar, Türkiye'nin dış borcunun fazla olmadığı üzerinde birleştiler. Türkiye'nin dış borcu 3 milyar dolar çevresinde imiş ve çok sayılmazmış. 3 milyarlık dış borç sadece uzun vadeli borçları kapsıyor. Bunun dışında son bir buçuk yıl içinde sadece DÇM olarak 1.6 milyar dolarlık çok kısa vadeli borç alındı. Uluslararası Para Fonu'na yeniden ve kısa vadeli olarak 550 milyon dolar kadar borçlanıldı. Bankalararası kredi şeklinde yine kısa vadeli 500 milyon dolar yakınında borç alındı. Diğerleriyle birlikte

son birbuçuk yıl içinde Türkiye'nin yüksek faizli ve kısa vadeli yeni borçları 3 milyar dolar ediyor. Toplamı ise 6 milyar dolara yaklaşıyor. 6 milyar dolar ise Türkiye'nin yıllık ihracatının 3 katı. İhracatının tamamını borç ödemeğe ayırırsanız 3 yıl sürecek. Bu mu, az olan borç? İhracat yetiştirmeyince neyinizi satacaksınız? "Borççü yığittin gamçısıdır" diyerek yığittik edebiyatı yapacak yerde neyinizi satacağınızı düşünün.

Bu kadar "yiğitçe" gerçeklerin tahir edildiği pek az görüldü. Türkiye'ye uzun yıllardan beri gelen yabancı sermayenin toplamı 150 milyon dolar çevresinde imiş. Muhasebe kayıtlarına göre doğru. Eğer bundan yirmi yıl önce gelen 1 milyon dolarlık yabancı sermayenin bugünkü değerini de 1 milyon dolar olarak kabul ederseniz doğru. Bu kadar profesörünüz, maşalı uzmanınız bunun böyle kabul edilemeyeceğini söylemedi mi? Doğru: Doğruları söylemeleri için para vermiyorsunuz. Türkiye'deki yabancı sermayenin şimdiye kadar götürdüğü de 50 milyon dolar çevresinde imiş. Dolayısıyla "yabancı sermaye sömürüyor" sloganı doğru değilmiş. Sermayedarlar, "komünistlerin" bu tezini çürüttükten sonra Yugoslavya'daki "radikal sosyalizm" üzerinde İtalyan Komünist Partisi'nin açıklamaları üzerinde de uzun uzun ders verdiler. Artık "komünizmi" de ellerine aldılar.

Bu söylenenleri, bir iktisatçının, bir profesörün yüzü kızarmadan dinlemesi çok zor. Bir kez yabancı sermayenin ne alıp götürdüğü her yıl ne kadar yabancı sermaye girişi olduğu ve ne kadar kâr transferi yapıldığı karşılaştırılarak yapılır. Burjuva iktisatında böyle yapılır. Ayrıca yabancı sermayeye ödemeler açığını kapatma için bir can kurtaran simidi gibi sarıldığı içinde böyle bakılması zorunlu olur. Her yıl ne getiriyor, ne götürüyor. İkinci olarak elde 1977 Programı var. 11 Aralık 1976 tarih ve 15786 sayılı TC Resmî Gazete'de yayınlanmış. Bunun dokuzuncu sayfasında 18 numaralı tablo var. Ödemeler Dengesini gösteriyor. Burada, "sermaye hareketleri" bölümünde 1976 yılında 50 milyon dolarlık yabancı özel sermaye girişi olduğu belirtiliyor. "Görülmeyen İlemler" bölümünde ise yine 1976 yılında 60 milyon dolarlık kâr transferi olduğu yazılıyor: Bir yıldı dışarıya yapılan kâr transferi, gelen yabancı sermayeden daha çok. Üstelik, buradaki kâr transferi yalnızca "resmen" gösterilen kâr transferini kapsıyor. Ve 1976 yılında resmi kayıtlara göre resmen yapılan kâr transferi nedeniyle yabancı sermaye getirdiğinden fazlasını götürüyor. Böyle mi ödemeler dengesi açığını kapatacaksınız? Biraz daha dikkatli atamazsınız?

YIKINTI ÜZERİNE MİLYON İNŞAATI

İMAR VE İSKAN BAKANLIĞI, DEPREM SONRASI UYGULAMALARI İLERİ SÜREREK, DOĞU ANADOLU'DA GERÇEKLEŞTİĞİNDE MALİYETİ 1,5 - 2 MİLYAR LIRAYI BULABİLECEK YENİ BİR PLANLAMAYA GİRİŞTİ. BU PLANLAMAYI YAPACAK FİRMALAR, DOĞUDAKİ ETNİK YAPIYI ARAŞTIRACAKLAR VE GEREKLİ İSKAN KARARLARINI VERECEKLER. YASALARA AYKIRI OLARAK İHALEYE ÇAĞRILAN 7 FİRMANIN ÇOĞU MC YANLISI VE YABANCI SERMAYE İLE İŞBİRLİĞİ İÇİNDEKİ FİRMALAR. DPT'NİN BİLE HABERİNİN OLMADIĞI BU İHALEYE 200 MİLYONA KADAR ÇIKAN FİYATLARLA TEKLİF VEREN FİRMALARDAN BİRİ DE ECEVİT'İN DANIŞMANLARINDAN ERHAN KARAESEN'İN FİRMASI.

SIRTLARINDAN MİLYONLAR KAZANMAK İSTEYENLER VAR

Doğu Anadolu'da depremin açtığı yaraları "sarmağa" uğraşanlar, önelirine çıkan her fırsatta olduğu gibi, binlerce kişinin ölümüne yol açan bu afetten de en fazla kâr çıkarma girişimleri içinde. İmar ve İskan Bakanlığı, afetler konusunda kendisine tanınan olağanüstü barcamaya yetkilerini yasalara aykırı bir biçimde kullanarak istediği firmalara Doğu Anadolu'da iş olanakları yaratıyor. Bakanlık, özellikle son Van depreminden etkilenen alanlar ve genel olarak tüm Doğu Anadolu Bölgesini kapsayan bir araştırma-projeleendirme çalışmasını, müsteşar Şerbetçioğlu'nun önerdiği bürolardan teklif isteyerek yaptırarak üzere. İşin sadece planlama çalışmalarının mali portesi şimdilik 40 milyon lira olarak belirlenmiş.

'ETNİK ARAŞTIRMA' ve 'MECBURİ İSKAN'

Kuşkusuz Bakanlık, sadece istediği firmaların kârlarını artırmayı yeni iş olanakları yaratmaktan kalmıyor. Fırsattan çok yönlü yararlanarak Doğu Anadolu'daki başka sorunları da bir ölçüde çözmek istiyor. Çünkü, yapacağı projenin araştırma bölümünde, Doğu Anadolu bölgesinin demografik yapısını, bu bölgedeki alışkanlıklar, gelenekleri tespit etmelerine yansırı, bölgedeki 'etnik' yapının da belirlenmesi isteniyor. Özel firmalar hazırlayacakları projede, deprem sırasında tümden yıkılan ya da hasara uğrayan 100'ü aşkın yerleşme için yeni yer seçiminin kendileri yapacak. Osmanlı padişahlarının ve tek parti yöne-

timlerinin Doğu'da yarı bıraktığı 'iskân' sorununu MC, böyle bir çalışma sonunda çözmeği düşünüyor olmalı. Anlaşılan, deprem sonrası uygulamalar içinde doğudaki belirli toplulukların 'mecburi iskân'na karar vermek de var.

İmar ve İskan Bakanlığının yaptıracağı çalışmaları içinde, hazırlanacak yerleşme planlarının uygulanmasında da özel firmalara yetki tanınıyor. Bakanlık bu işi vereceği firma, yapacağı 'etnik' araştırmalar göre hazırlayacağı yerleşme projelerinin aynı zamanda uygulanmasında da söz sahibi olacak. Hangi arazilerin, hangi bedellerle istimlak edileceği, hangi yeni arazilerin kimlere dağıtılacağına da firma karar verecek.

YABANCI FİRMALARLA KOLKOLA 2 MİLYARIN KARARI VERİLİYOR

İmar ve İskan Bakanlığının, doğudaki yerleşme sorununu çözümü için görevlendirildiği özel firmaların daha da geniş yetkileri var. Bu firma, bölgeye yapılacak yapıların, konutların projelendirilmesinde, batta inşaatında da karar verici durumda. Zaten teklif istenen firmaların bugüne kadar yaptığı işlere, içinde bulundukları ilişkilere bakıldığında, işin nerelere kadar varabileceği kestiriliyor. Teklif istenen ve büyük bir ihtimalle bu işin kendilerine kalması söz konusu olan firmalar, yabancı planlama ve inşaat firmalarıyla ortaklıklar içinde. Ve böyle bir uygulama minimum 1,5 - 2 milyar liralık bir ciro getireceği söyleniyor.

Doğu'daki uygulamaların UNIDO'ya kadar uzanan uluslararası boyutları var.

Depremi izleyen günlerde, İmar ve İskan Bakanlığında bir rapor ileten UNIDO deprem bölgesinde özellikle prefabrike konut üretimi konusunda yabancı girişimlerle ilişkili olarak gerçekleştirilebilecek bir proje önerisinde bulundu. UNIDO, bu raporunda İmar ve İskan Bakanlığının bugünkü kuruluş yapısını eleştirerek, Bakanlığın 'reorganize' edilmesini de öneriyor.

MC YANLISI FİRMALAR VE ECEVİT'İN DANIŞMANI

Bakanlığın deprem bölgesinin planlanması konusunda teklif istediği firmalar, genellikle MC yanlı kişilerin etkin oldukları, yabancı sermaye ile içli-dışlı firmalar. Başlangıçta işin kesin bir AP yanlısı olarak bilinen bir inşaat müteahhidi firmasına, Yüksek İnşaat'a verileceği söyleniyordu. Ancak daha sonraki günlerde, eski DSİ Genel Müdürlerinden, Demirel'in yakın mesai arkadaşısı Neşet Akmandor'un ve eski Azot Sanayii Genel Müdürlerinden Dündar Kalabalık'ın başında bulunduğu Bimkal firmasının şansının daha açıldığı anlaşılıyor.

Teklif istenen 7 firmaların içinde, Tekser, Temel Araştırma, Çağdaş Mühendislik, Ersin Anadol gibi firmalar da var. Ama, bu tür işleri yakından izleyenler, bu firmalara fazlaca şans tanımıyorlar. Ancak, teklif istenen firmalar arasında, Bülent Ecevit'in danışmanlarından Erhan Karaesmen'in Erka adı firmasının bulunduğu da ilginç bir gerçek.

Olağan dışı koşullarla, resmen ilan edilmeden, müsteşar Şerbetçioğlu'nun

kararına bırakılan bu ihaleye gerekçe olarak, Afet İşleri Genel Müdürlüğünde sözkonusu planlamayı yapabilecek yeterli teknik eleman bulunmadığı, ayrıca durumun acılığının kısa sürede sonuç alınmasını gerektirdiği öne sürülüyor. Oysa, 7269-1051 sayılı yasa doğal afetler karşısında bütün teknik elemanların böyle bir işte görevlendirilebileceğini söylüyor. Daba da önemli, bu türden planlama işlerinin kesinlikle kamu kuruluşları eliyle yapılması kesin bir yasal zorunluluk. Aynı yasanın 16. maddesine göre, planlaması yapılacak yeni yerleşmelerin tesbitinde, o ildeki İmar ve İskan, Bayındırlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, İçişleri, Köy İşleri vb. bakanlıkların temsilcilerinin karar vermesi ve bu kamu görevlerinin hazırlanacağı protokolün Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmasından sonra uygulamaya geçilmesi gerekiyor. Oysa, İmar ve İskan Bakanlığının bu ihalesinde kesinlikle böyle bir süreç izlenmiyor, ihalenin ilan edilmesi bir yana, Bakanlık içindeki çoğu ilgilinin böyle bir girişimden haberi yok.

DPT'NİN DE HABERİ YOK

Böylesine büyük çaplı bir planlama girişiminden Devlet Planlama Teşkilatının da haberi yok. 40 milyon liralık bir harcamanın mutlaka DPT'nin bilgisi altında yapılması gerekirken, DPT yetkilileri de söz konusu bu paranın nereden bulunduğu nasıl ve neye dayanarak harcandığını herhalde bilmiyorlar. Öte yandan, Toprak İskan Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen 10 bin merkez köy kurma projesi veya DPT tarafından yürütülen 5 bin merkez köy kurma projesi gibi çalışmaları da İmar ve İskan Bakanlığının bu girişiminin bir ilişkisi kurulmamış.

İmar ve İskan Bakanlığında, gözlerden irak, sessizce tezgahlanan çok yönlü menfaat girişiminin ilk perdesi 26 Aralık günü tamamlandı. Kendilerinden teklif istenen 7 firmanın verdiği fiyatların gösteren teklif mektupları açıldığında, Bakanlık müsteşar Hami Şerbetçioğlu kolay kolay karar veremedi. 40 milyon lira kadar bir fiyat öngörülmesine karşılık, verilen tekliflerden bazıları 200 milyona kadar çıkmıştı; bazı teklifler ise birkaç milyon dolayında kalıyordu. Müsteşar, bu durum karşısında kendine özgü yeni ihale yöntemleri geliştirdi. Doğu'nun yeni düzenini planlayacak firmalar geçtiğimiz 5 Ocak günü yeniden açık pazarlık için bakanlığa çağırıldılar. Ancak bu yeniden paylaşım mücahedeinin resmi sonuçları henüz açıklanmadı.

'ETNİK ARAŞTIRMA' BAHANESİ İLE MECBURİ İSKAN MI?

GÖRÜLMEMİŞ UYGULAMA: DAHA AZ OY ALANLAR, NASIL SEÇİM KAZANMIŞ GIBİ GÖSTERİLİR?

3 Ocak 1977-tarihli Vatan gazetesinde bir haber yer alıyor. Haber, bir de fotoğrafla süslenmiş. "Petkim-İş" sendikası İzmit Şube Başkanı Eşref Okumuş anlatmış, Ş.Yüksel adlı bir "muhabir" haber haline getirmiş, dikkatten kaçan bu "haber" Vatan'da yer almış.

"Haber", özetle şöyle diyor: Marshall'da temsilcilik seçimleri yapılmış. Seçimler sonucunda, Mestan Tetik, Mehmet Ali Sayın, Dursun Ali Keskin, Zeki Yıldırım Hamit Erdem temsilci, Hasan Pehlivan da baştemsilci seçilmişler. İşçiler, bu seçilenleri çok seviyorlarmış. Bu nedenle greve başlamalarını coşku ile karşılamışlar.

Haber bu. Temsilcilerin ve baştemsilcinin işçiler tarafından çok sevimli kimsenin itirazı olamaz. Sevillebilirler. Ancak, sevildiklerini aldıkları oylarla göstermeleri gerek. Oysa, Marshall işçileri yapılan seçimlerde oylarını bu kişilere vermediler. Olayın ilginç yanı da burada.

Marshall'da temsilcilik seçimleri iki ay kadar önce yapıldı. Seçimler sonucunda, eski temsilciler ve baştemsilci yine en çok oyu aldılar. Seçime katılan diğerleri, eski temsilcilere kıyasla çok daha az oy aldılar. Doğal olarak, en çok oy alanların greve başlayabilmeleri için sendika tarafından atamalarının yapıl-

ması gerekiyordu. Ancak, en çok oyu alanlar "belli bir siyasi çizgi"den yana idiler. Ve bu siyasi çizgi DİSK üst yönetiminin sendika içindeki uzantılarını çok rahatsız ediyordu. Onun için seçilenlerin ataması, Mehmet Kılınc ve şürekası tarafından yapılmadı. İşyeri, bir süre temsilcisi kaldı. Daha sonra Kılınc ve şürekası, en çok oy alanları değil, seçimlere katılıp diğerlerinden daha az oy alanları temsilci ve baştemsilci olarak atadı. Hoşlanmadığı temsilcilerden bu şekilde "kurtulmuş" oldu. Aynı zamanda, tabanın söz ve karar sahibi olmasına ne ölçüde saygılı olduğunu gösterdi. Vatan Gazetesinin sütunlarında "işçilerin sevgilisi" olarak boy gösterenler, Kılınc ve şürekasının "az oy alanları temsilci atama" uygulaması sonucunda temsilci oldular.

Kılınc ve şürekasının bu görülmemiş uygulaması Eşref Okumuş, Sükür Yüksel adlı "muhabir" ve küçük bir dikkatsizlikle: kamuoyuna "seçim sonuçları" olarak yansıtıldı. Bu haber, utanmadan imal edildi, yine hiç utanmadan gazeteye ulaştırıldı ve atlanarak basıldı. Mehmet Kılınc ve şürekasının, Politika Gazetesine abone bulma uğraşlarının yanısıra, Vatan Gazetesine "muhabir" bulma çalışmalarına da zaman ayırdığı böylece ortaya çıktı.

"ARAMA" BAHANESİ İLE YILDIRMA ÇABALARI

SİTE YURDU DÜŞMEYECEK!

Site öğrenci yurdunun kapatılması için yıllardan beri oynanan oyunların son halkası, 6 Ocak sabahı İstanbul'da bir daha gözler önüne serildi.

Olaylar şöyle başladı: Perşembe günü sabahı saat 9'a doğru, yurdun önündeki meydanın ortasına gelmekte olan ilericiler öğrenciler, faşistlerin açık silahlı saldırısına uğradılar. Açılan ateş sonucunda, öğrencilerden ikisi yaralanarak hastaneye kaldırıldı. Bu planlı saldırı, yurdun önünde devamlı olarak bekleyen toplum polislerinin gözleri önünde cereyan etti. Buna rağmen polis, herhangi bir müdahalede bulunmadı.

Faşist saldırı burada kesilmedi. Hemen ardından, Site yurdunun yakınındaki Sivas yurdundan ateşe devam edildi. Bu ateş sonucunda yurdun camları bütünüyle kırıldı. Yurda 200 metre öteden açılan bir ateş sonucunda camların bu şekilde kırılması, faşistlerin kullandıkları silahların kalitesi hakkında yeterli bir göstergedir.

Faşistlerin "komünistler yurdu terketsin, yurt bizim olacak" şeklindeki haykırışları arasında süren saldırılar sırasında en küçük bir müdahalede bulunmayan emniyet kuvvetleri, daha sonra sanki olaylar yurda kalan öğrenciler başlatmış gibi yurdun çevresini sardılar. Emniyet kuvvetleri, bir elle rinde elektrikli coplar, diğerinde silahları, yurttan çıkarılan vuracaklarını söylüyorlardı. Daha sonra, arama yapma bahanesi ile 400'ü aşkın polis yurda girdi. Yurda giren polisler, buldukları 250 civarındaki öğrenciyi zorla alt koridorlarda topladılar. Bu arada kapıları kırarak yurt odalarına girenleri,

eline ne geçerse yırtıp tahrip etti.

Buruja basınında ve faşist ceridelerinde "yurdun bir silah deposu" haline getirildiği yolunda sürekli olarak yapılan yayımlara karşılık, yapılan aramalarda hiç bir suç aleti bulunamadı. Aranan Site yurdunda hiçbir şey bulunamazken, faşistlerin karargahı kurup ateş açtıkları Sivas yurdunda en küçük bir arama bile yapılmıyordu.

Genellikle Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen dar geliri, yoksul halk çocuklarının barındığı Site yurdu, kapatılma olarak 1000 kişiyi barındırabilecek durumda olmasına rağmen, bugüne kadar yapılan saldırılar ve baskılar yüzünden ve yurtlar müdürlüğünün öğrenci kayıtlarını durdurması nedeniyle yurda fiilen kalanların sayısı 450'ye düşmüştü.

İdari baskıların sonucunu olarak, öğrencilerden her yıl emniyet belgesi istenmekte, eskiden ay sonuna kadar ödenebilen yurt aidatları 10 gün gibi kısa bir zamana sığdırılmakta, bütün bunlar öğrenciler için büyük güçlükler yaratmaktadır. Bütün bunlar sonucunda "yurdun zarar ettiği" ileri sürülerek kapatılması yolunda Meclise başvurulmuştur.

MC iktidarının ve uzantılarının bu çabalarının yanısıra, gençlik içinde halen etkinliğini koruyan, işçi sınıfı hareketine yabancı göştir akınlar da çeşitli "eylem" ve davranışlarıyla yurdun kapatılması çalışmalarına hizmet eder duruma gelmişlerdir.

Bütün bu güçlükler karşısında, Site yurdunun ilericileriysever öğrencilerinin yurtlarını kapatılmasına karşı sonuna kadar mücadele edebilecekleri muhtemeldir.

Marshall işyerinde temsilci seçimleri yapıldı

İZMİT - SÜKRÜ YÜKSEL

Yedi aylık grevlerin başarıyla bitiren ve DİSK'e bağlı Petkim-İş Sendikasının yetkili olduğu Marshall işyerinde, işyeri sendika temsilcileri seçimi yapılmıştır.

Konu ile ilgili olarak bir açıklama yapan Petkim-İş Sendikası Kocaeli Şube Başkanı Eşref Okumuş şunları söylemiştir:

"Seçimlerden sonra Mestan Tetik, Mehmet Ali Sayın, Dursun Ali Keskin, Zeki Yıldırım, Hamit Erdem temsilci, Hasan Pehlivan baştemsilci olmuşlardır. Gerekliliği kanun prosedürü tamamlandıktan sonra, geçen hafta greve başlamışlardır. İşçi arkadaşlarımız tarafından çok sevilen temsilci arkadaşlarımızin greve başlamaları işçi arasında coşkuyla karşılanmıştır"

Marshall işyeri temsilcileri...

KAYSERİ ÇİNKUR'DA DİRENİŞ

Çinko-Kürşün Metal Sanayiinde çalışan işçiler birikmiş olan 1976 yılı ikramiyelerini alamadıklarından geçtiğimiz pazartesi günü (3.1.1977) bir günlük uyan direniş yapılmıştır.

ÇİNKUR'da daha önce ikramiyelerin alınması için işçiler yemek boykotu yapmışlardı. Bu boykot üzerine işveren yetkili sendika MADEN-İŞ ile ek protokol yaparak ikramiyeleri en geç Aralık 1976 sonuna kadar verilmesini kabul etmişti. Ancak belirtilen süre içerisinde ikramiyelerini almayan işçiler geçtiğimiz pazartesi günü direnişe geçtiler. Direniş işverene iltihar niteliğini taşımaktaydı. Sabah ve akşam vardiyalarındaki işçiler bu direnişe katıldılar. Toplu sözleşmeden doğan haklarını kullanarak yasal direnişe geçen işçilerin bu direniş sırasında her hangi bir olay olmamış; iş-

çiler birlik ve dayanışma içinde olduklarını kanıtlamışlardır.

Daha sonra sendika yetkilileri ile işveren arasında yapılan görüşmede işveren ikramiyelerin en kısa zamanda ödeneceğini söylemiş ve direnişe son verilmesini istemiştir. İşçiler ise zaten direnişlerinin bir uyan niteliğini taşıdıkları ve bir günlük olduğunu direnişe son verileceğini söylemişlerdir. İşçiler ayrıca işverenin sözüne güvenmediklerini toplu sözleşmelerden dolayı çok sevilen temsilci arkadaşlarımızin greve başlamaları işçi arasında coşkuyla karşılanmıştır; biz şunu iyi biliyoruz ki "hak verilmez alınır" biz bu hakkı nasırlı ellerimizle söke söke alacağız gerekirse daha etkin eylemlere girmekten kaçınmayacağız. Bu bizim yasal hakkımızdır; demişlerdir.

MEMUR ÖRGÜTLERİ SENDİKAL MÜCADELE

MİTHAT GÖRKEM
TUM-DER GENEL SEKRETERİ

Önce şunu bilmek gerekli: Demokratik mesleki kitle örgütlerinin en önde gelen görevleri, grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarını almak. Bunun bilinmesi ve doğru bir biçimde değerlendirilmesi sonunda bu örgütlerin örgütlenmesine doğru bir yaklaşım sağlanabilir. Doğru yaklaşımın sağlanması hayati önem taşıyor. Çünkü, demokratik mesleki kitle örgütleri, üyelerinin ekonomik ve demokratik haklarını savunup yeni kazanımlar elde etmeye çalışmanın yanı sıra, işçi sınıfı öncülüğündeki bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine de aktif olarak katılıyor. Bu, sözkonusu mücadelede zorunlu olan en geniş birlikteliğin bir parçasını oluşturuyor. Aydın kesiminin işçi sınıfı ile ittifakının gerçekleştirilmesi, demokratik kitle örgütlerinin üyeleri ile sıkı bir işbirliği içinde olmasına ve işçi sınıfı bilimini, daha doğrusu, üyelerinin çıkarlarının işçi sınıfının çıkarlarıyla özdeş olduğunu kitlelerine ulaştırabilmesine bağlı.

YANLIŞLARLA MÜCADELE EDİLMELİ

Bugün Türkiye'de çeşitli görüşlerin küçük burjuva-aydın kesimler arasında yaygın olduğu biliniyor. Bu yaygınlık, doğal olarak, demokratik kitle örgütlerinde de yansımaları buluyor. Bu yansımalar ise beraberinde demokratik kitle örgütlerine ilişkin, kendine özgü çözümler getiriyor. Getirilen bazı çözümlerlerin yanlışlığı ve yüzeyselliği, kitle örgütlerinin doğru bir biçimde anlaşılmasına engel oluyor. Ne var ki, doğrular karşısında engellemeler doğal olarak geliyor. Gerilemek zorunda kalıyor. Sosyalistler bunun için mücadele ediyor. Mücadele, zorunlu olduğu kadar, en sert biçimde verilmesi gereken bir mücadele niteliğinde.

İleri sürülen görüşlerin çoğu, "ne olursa olsun, ama, bizim istediğimiz olsun" cinsinden görüşler. Açıkçası, "dükkancı" görüşler. Nedeni var. O neden de şu, kimi görüşler artık etkinliklerini iyiden iyiye yitiriyor. İflas eden, aydın kesimden de tecrit olan görüşler bunlar. Tutunmaları, kısa bir süre daha var olabilmeleri için kafaaların bulandırılması gerek. Buna ihtiyaçları var. Buna karşı mücadele ise kitle örgütlerinde bulunan sosyalistlerin işi. Sosyalistler bunu başarıyla yürütüyorlar. Özellikle memur örgütlenmesi Türkiye'de yeni. Kendisine geçmişten bırakılan bir miras yok. Bu nedenle bir yol çizmek zorunda. Yolun en doğru bir biçimde çizilmesi ve memurların bu mücadele içinde birlikteliğinin sağlanması gerek. Zira bu birlikteliğin sağlanmasının ardından, işçi sınıfı ile en geniş birlikteliğin sağlanması gündeme gelecek. Gelecek diyoruz, çünkü henüz bu yolda yapılanlar çok yetersiz. Önemli olan, iş ve güç birliğini en iyi bir biçimde pekiştirmek.

BURJUVAZİ İLE İŞBİRLİĞİ

Artık kozlar açık oynanıyor. Mücadeleyi sapırtmak isteyenlerin yanısıra mücadeleyi yok etmek isteyenler de var. Özellikle TUM-DER'in, 1975 yılı başında kurulmasından ve hızla gelişmesinden sonra, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda çalışanlar da arttı. O güne kadar kitle örgütleri hakkında hiç birşey söyleyemeyenler, söyleyecek sözleri bulunmayanlar, kitleyi yıldırma ve mücadeleyi sapırtmak için, örgütçülüğü ve örgüt çalışmalarının ustası (!) kesiliverdiler. İsteyerek ya da istemeyerek, sermaye sınıfıyla işbirliği ediyorlar. Burjuvazinin "böl, parçala yönet" taktiğine izdüşüyorlar.

Burjuvazinin taktiği açık: Başta işçi sınıfının sendikal örgütleri olmak üzere, emekçilerin kurduğu tüm örgütleri dağıtmak, mücadelelerini güçsüzleştirerek ve onları örgütsüz bırakmak. Türkiye'de işkollarının, bütün dünyada 16 işkolu uygulanırken, 34 işkoluna ayrılmış, işyeri derneklerinin kurulması için çaba gösterilmesi, geçmişte memurlara bilinen sendikalaşma hakkını veren 624 sayılı yasanın düzenleniş biçimi, bu isteğin somut örnekleri. Konumuz dışında olduğu için detayına inmeyeceğiz.

Burada önemli olması nedeniyle, memur sendikacılığı konusunda birkaç rakam vermek yararlı olacak. 624 sayılı yasanın çıkmastayla birlikte, 3 Temmuz 1968 tarihine kadar kurulan sendikaların sayısı 453. Bu sayı içinde aynı işyerinde kurulmuş birden fazla sendikaların bulunması da dikkat çekici. Üye sayılarını tesbit açısından bu sendikaların aylık gelirlerini bilmekte yarar var. Sendikaların yansının aylık geliri 500 liradan az. % 20'sinin 1000-3000, % 17'sinin 500-1000, % 7'sinin 3000-5000 ve % 6'sının da 5000 liranın üzerinde. Bu rakamlar, 1971 yılına kadar olan memur sendikacılığının içiçacı olmayan görünümünü sergiliyor. 1971 döneminde sendikalaşma hakkı geri alınca hiç ses çıkmamasının önemli bir nedeni de dağıtık örgütlenmeler.

Bu, bir yanlış. Yanlışların dikkatle gözlenmesi ve bir daha yapılmaması gerekli. Sosyalistlerin bir görevi de geçmiş yanlışlardan ders çıkartmak ve onları bir daha tekrar etmemek. 1975 yılı başlarında TUM-DER ile birlikte birçok dernek daha kuruldu. Bunların bir çoğu kapanmak zorunda kaldı. İçlerinden bir tanesi, daha başlarda hızlı bir örgütlenme dönemine girdi. Bunlar bir provokasyon çizgisinin, maocuğun temsilcileriydi. İşçi sınıfından uzak, soyut ve kısır bir döngü içinde sıkışmış böyle bir örgütün yürümeceği açıktı. Nitekim örgütün birçok şubesi TUM-DER'e katıldı. Ayakta duran hiç bir şubeleri kalmadı. Bu sapmanın savunucuları, arkasından, üye sayısı 30 bini bulan TUM-DER'i parçalamak için işyeri derneklerini kurulmasında büyük gayret gösterdiler. Her işyeri-

veye gidilmelidir? Sorunun amacını daha da açmakta yarar var. Emekçi-aydınların (memur, öğretmen, teknik eleman, sağlık elemanı) güncel sorunları, örgütlenmek. Örgütlenmenin düzeyi bugün için dernekle. Örgütlenmenin amacı, sosyal ve ekonomik hakların alınması. Önce, bunları unutmamak gerekli. Örgütlenmenin biçim ve şekilleri üzerinde tartışmak daha sonra olanaklı.

Sosyalistler, bir örgütlenmenin doğru ya da yanlış olması konusunda değerlendirmeler yaparken, o örgütün kapsadığı kesimin, üretim ilişkileri içindeki rolünü dikkate alırlar. Üretim içindeki yeri itibarıyla bir kesim işçi sınıfına yakın ise, o takdirde ayrı bir örgütlenmeye gitmek doğrudur. Bunu daha aşağılarda açıklayacağız.

Bugün, doğru örgütlenmenin önüne çıkartılan işkolu düzeyinde örgütlenmek tezi var. Bu, yanlış bir tez. Bilimden kaynaklanıyor. Bilim dışı ise safstadır. İşkolları örgütlenmelerini savunanlar, TÖB-DER ve TUS-DER'in doğru örgütlenmeler olduklarını söyleyip, TUM-DER'in yanlış olduğunu ve TUTED'in de bir başka işkolu içine girmesini istiyorlar. İstedikleri işkolu, enerji. Halen kurulmamış işkollarının kurulması için çalışmak ve TUM-DER'e karşı da mücadele etmeye gereğini savunuyorlar. İşte, şimdi ortaya atıkları ve doğruluğu savunulan görüşün özü bu. Bilim ise bunu doğrulamıyor. Bu nedenle asıl mücadele edilmeli gereken ve halen sosyalistlerin mücadele ettiği işyeri, işyeri ve işkolu örgütlenmeleri. Yukarıda da be-

AYDIN KESİM, ÜCRETLİ EMEKÇİLER ARASINDA YER ALIYOR

rinde bir dernek kurdular. Bunlar da tutmadı. Doğru bir örgütlenmeyi parçalamak isterlerken, zaten hiç ayrı olmadıkları sermaye ile izdüşüyorlar.

Sermayenin hizmetine çalışanlar sadece maocular olmadı. Bundan sonra gündeme getirilen ve halen sürdürülmekte olan bir başka yanlış işkollanma göre örgütlerin kurulmasını savunmak oldu. Bu görüşün sahipleri, TUM-DER'in yanlış bir örgütlenme olduğunu belirtiyorlar. "Fazla bölücü olmamak" için de kamu görevlilerinin birkaç işkolunda örgütlenmesi gerektiğini savunuyorlar. Böyle bir örgütlenmenin doğru olacağına inandıkları için de belirttikleri işkollarında kurulmamış olan dernekleri kurmak istiyorlar. Türkiye'yi ve Türkiye'deki memur örgütlenmesini doğru değerlendirmenin yanı sıra, örgütlenmelere sınıfsal açıdan bakamamanın bir sonucu bu.

Bu görüş savunucuları da burjuvaziyi izdüşüyorlar. İsteyerek ya da istemeyerek. Ama, sonuç aynı.

KAMU GÖREVLİLERİNİN SINIFSAI KONUMU

Şimdi şu soruya sıra geliyor: Nasıl bir örgütlen-

me, örgütlenmeleri, o işkolunun kendine özgü özellikleri varsa doğrudur.

İşyeri itibarıyla örgütlenmeler zaten yanlış. Ayrıca onları eleştirilmesi yapmak gereksiz. İşkolların düzeyinde örgütlenmeleri köriklemek ise gerçekten, demokratik kitle örgütlerinin mücadelesine belirli bir süre engel olabilecek bir yanlış. Bu nedenle üzerinde durmak ve bu yanlışları sergilemek gerekli.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, aydın kesimin, ücretli emekçiler arasında katıldığı ve sayılamın her geçen gün kabardığı bir gerçek. Aydınların, ücretli emekçiler olarak, emeklerini satmaları, onların da kapitalistler tarafından sömürülmesi demek. Şurası çok önemli. Aydınların (öğretmen, memur, teknik eleman, doktor vb.) emeklerini satarken çeşitli kademelerde görev almaları işçi sınıfı ile uzak-yakın ilişkide olmaları, onların durumlarının dikkatlice ve ayrı ayrı değerlendirilmesi zorunluluğunu getiriyor.

Bu değerlendirmelerde en önemli yer, teknik elemanların. Teknik elemanlar, üretim ilişkileri içindeki yerleri gereği işçi sınıfına en yakın kesim. Zira,

HACETTEPE 'DE MODERN ÇIRAKLARIN SÖMÜRÜSÜ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNİN KÂR PEŞİNDEKİ KAPİTALİST FİRMALARDAN HIÇ FARKI YOK. ÜSTELİK, KULLANDIĞI EMEK AÇISINDAN SANAYİ DEVRİMİ YILLARININ BAZI GÖRÜNÜMLERİNİ TAŞIYOR. ÖĞRENCİ OLARAK KURUMA ALINAN 14-15 YAŞINDAKİ HEMŞİRE ADAYLARI AYDA ORTALAMA 150 LIRAYA GÜNDE 8 SAAT ÇALIŞTIRILYORLAR. DOKTOR AÇIĞINI GİDERMEK İÇİN KULLANILAN İNTERNLER İSE 598 TL KARŞILIGINDA DOKTORLARIN YAPTIĞI BÜTÜN İŞLERE KOŞULUYORLAR. BUNLARA KARŞILIK, ÜNİVERSİTEDE AYDA 120 BİN LIRA ALAN PROFESÖRLER VAR.

"ÖĞRENCİ" HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA SÜRESİ 11 AY SÜRMEKTE. YÖNETİM, ÖĞRENCİLERİ ALABİLDİĞİNE SÖMÜRÜYOR. CUMARTESİ-PAZAR, BAYRAM TATİLLERİNDE İZİNLERİ TORPİLLİ HEMŞİRELER KULLANIR. ÖĞRENCİ HEMŞİRELER TATİLLERDE HEMEN HEMEN HIÇ İZNE ÇIKAMAZLAR. ÖĞRENCİLERİN KALDIĞI YURT TA ADETA ÖĞRENCİLER İÇİN BİR MODERN HAPİSHANE İŞLEVİNİ GÖRÜYOR. HAFTANIN BEŞ GÜNÜ DIŞARISI İLE İLİŞKİ KESİKTİR, CUMARTESİ-PAZAR DA SINIRLI. İÇERDE HIÇ BİR SPOR TİF, KÜLTÜREL FAALİYET YOKTUR. İLERİCİ YAYIN OKUYAN ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE DE YOĞUN BASKILAR UYGULANIR. BU ŞEKİLDE SÖMÜRÜLEN ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN SAYISI 400'E YAKINDIR.

Sanayi devrimi, kapitalizmin Avrupa'daki gelişimi, bu sürecin ilk yılları hakkında biraz bilgi sahibi olanlar, bu dönemdeki emek kullanımının özünü bazı nitelikler taşıdığı hatırlarlar. Örneğin, 8-12 yaşındaki çocukların boğaz tokluğuna çalıştırılması, kadınların günde 16-20 saat patronlarının hizmetine koşmaları gibi.

Sanayi devrimi yılları, kimileri için çok gerilerde kalmış olabilir. Ancak, hatırlanması gereken nokta şu: Yukarıda değindiğimiz uygulamalar, patronlara, hükümetlerin acumasızlığından çok, düzenin, yani kapitalizmin doğal sonuçları idi. Yani, acumasız olan, özünde düzen idi.

KÂR PEŞİNDE KURUMLAR

Böyle olduğu için, yüzyıllar öncesi-nin uygulamaları, zaman zaman günümüzde de başgösteriyor. Düzen, temel hatları ile aynı düzen, egemen sınıflar aynı egemen sınıflar olduğu için.

Türkiye'den bir örnek verilebilir. Türkiye'den verilecek örnek, düzenin temel niteliklerinin, bütün kurumları kendi doğrultusunda şartlamasına ilişkindir. Örneğin Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, bir üniversite hastanesi ve bir eğitim kurumunu oluşturmaya geçti. Ancak düzen, "ünivesiteyi" hemen kendi koşullarına uydurdu. Hastane amacı kâr olan bir kuruluş haline getirildi. Amaç kâr olan bir kuruluşun, daha çok kâr etmesi için daha çok sömürmesi gerekliydi. Hastanenin yaptığı da bundan başka bir şey değildi.

Hacettepe hastanesinde çalışan hemşire, radyoloji teknisyeni, laborant kadrosunun önemli bir bölümünü "stajyer" denilen öğrenciler oluşturmuyor. Doktorların da yine önemli bir bölümü "intern" adı verilen genç doktorlardan oluşuyor. Hastaneler kurulların, ucuz eleman gereksinimini karşılayabilmek için, Doğrucasına zekasına özgü ince taktikler de düşünülüyor. Hastanenin yanısıra, hem-

re koleji kurulmuş. Laborant ve radyoloji teknisyeni okulu açılmış. ABD den ithal "intern" uygulaması getirilmiş.

HEMŞİRE ADAYLARI NASIL SÖMÜRÜLÜYOR

Hemşire kolejine, çoğunluğu taşradan gelen 14-15 yaşındaki kızlar giriyor. Hastaneye girer girmez "öğrenim" amacı ile hastanede çalıştırılmaya başlanıyorlar. Sabah 8.00-16.00, 16.00-24.00 ve 24.00-08.00 arası çalışıyorlar. Bu saatler arasında, servislerin önemli yükü, tüm ayak işleri bunların üzerine yüklenir. 8 saat boyunca bir köşeye oturup 5 dakika dinlendiklerini göremezsiniz. Yaptıkları, genellikle bedeni güç isteyen işlerdir. Örneğin hasta kaldırıma taşımak, altlarını temizlemek, yemeklerini yedirmek, ilaçlarını vermek gibi. Tabii bütün bunlar sırasında enseesi kalın hastaların küfür ve aşağılamaları da cabası.

Bütün bunların "eğitim" olup olmadığı tartışılabilir. Her neyse, öğrenciler 4 yıl bu şekilde çalıştırılırlar. Aldıkları ücret mi? Söyleyelim: 1. yıl için ayda 100 TL, ikinci yıl için 150 TL üçüncü sınıfta 200 TL., dördüncü sınıfta da ayda 250 TL, ödenir kendilerine. Ortalama ve daha açık bir hesaba, saati 70 kuruşa çalıştırılırlar.

YA İNTERN'LER

Intern adını taşıyan genç doktorların durumu da benzer özellikler taşıyor. Öğrenimin son yılında sınav yapıyor. 6. yılın eğitim amacıyla konduğu söylenir. Ancak bu son yılda öğrencilere gerçek eğitim verildiği söylenmez. Intern'ler, hastanenin çeşitli bölümlerinde 1. yıl asistanlarına eşit koşullarda çalıştırılır, eşit sayıya hasta alır, eşit sorumluluklar yüklenirler. Geceleri nöbete de kalırlar.

200 kadar intern hastanede bu şekil-

DAHA ÇOK KAR İÇİN DAHA UCUZ EMEK

de çalıştırılır. Asistanlarla karşılaştırıldığında, yaptıkları iş o kadar aynadır ki, bir internin çalışması durumunda yerine bir asistan konulur. Bütün bunlara karşılık, bir asistan ayda net 5.600, TL alırken, bir interne 598, TL ödenir. "Harçlık" adıyla. Hastanelerdeki internler, bu şekilde ucuz emek kaynakları olarak kullanılırlar. Ancak bu sömürünün yasal kılıfı da belirgin değildir. Örneğin bir intern'in herhangi bir ek işi olduğu zaman adı listeye "çıkışı özeti" eksik olan d'lar' olara yazılır. Ama eğer ödediği harç gecikmişse, "öğrenim harcını ödemeyen 6. dönem öğrencileri" olarak anılırlar. Yani, işe gelirse doktor, gelmezse öğrenci.

Bütün bunlar, patlama sınıra gelmiş sorunlar. Kurum, yaşları 14-15 dolayındaki körpe çocukları ağır koşullarda yoğun bir biçimde sömürmekte, internleri de komik bir ücretle çalıştırarak doktor açığını gidirmektedir. Internlerin ücreti aşarını ücret düzeyine çıkarılmak, ayda 120 bin TL. alan Prof. İnan'ın bulunduğu bilinmektedir.

Bu sömürü mekanizmasına karşı mücadelede, Türkiye'de verilmeekte olan demokras mücadelesinden başmızsız değil. Stajyer hemşire ve internlerin örgütlenmesi, kurumdaki genel örgütlenme ile ilişki kurması ve demokras mücadelesinde yerini alması gerekmektedir. Kurtuluş ve başarı için başka yolu yoktur.

AMATÖR SPORCULAR DERNEĞİ (ASD) 1975 YILINDA KURULDU. DERNEĞİN AMACI, SPOR YAPANLARI BİR ARAYA TOPLAMAK, BU AÇIDAN DEĞİŞİK ALANLARDA SPOR YAPANLARI KAYNAKTIRMAK VE ÖLKEMİZİN GERÇEKLERİNİ, SPOR ALANINDAKİ BOZUKLUKLARI, AKSAKLILIKLARI HEP BİRLİKTE DEĞERLENDİRİP ÇÖZÜM YOLLARI ÖNERMEKTİ. SPORU DA, BOZUK DÜZENİN BİR UZANTISI OLARAK BİR ÇIKAR KAPISI OLARAK GÖRENLER, SPORU VE SPORUCUYU KENDİ KİŞİSEL KARIYERLERİ İÇİN BİR BASAMAK OLARAK DEĞERLENDİRENLER, ASD'NİN ÇALIŞMALARINDAN RAHATSIZ OLDULAR. VE SAVAŞ BAŞLADI. "KURBAN İSTEYEN İLAHLAR" İLE ASD'NİN MÜCADELESİ, GEÇTİĞİMİZ HAFTA YENİ BİR NOKTAYA GELDİ. GELİŞİMELİ OKUYUCULARIMIZA İLETMEK İÇİN, ASD YETKİLİLERİNİN DERGİMİZE GÖNDERDİKLERİ BİR MEKTUBU AYNYEN YAYINLIYORUZ.

9 aydır siren savaş nihayet sonuçlandı. 4 Ocak günü yarımden polis marifetiyle çıkarıldık. Bu konuda eskilere kadar giderek gelişimleri izleyelim.

Derneğimiz 1975'de kurulduğunda Spor Akademisi, Naili Moran Atletizm Lokali'de derslerini yürütmekteydi. O zaman Akademi Başkanı olan Nezzet'in Erkan, bir odayı çalışmaları için yitirebilmez için A.S.D'ye vermişti. Kısa bir zaman sonra ise Akademi başka bir yere taşındı. Akabinde, bize verilen ufaşahı odadan çıkarması için, eski Bölge Müdürü Celal Olğaç tarafından baskılar gelmeye başladı. Sporcuların bir arada bulunması, hele değişik dallardaki sporcuların kaynaşması kendileri için sakıncalı sayılıyordu. Atletizm lokali'de toplantılar yapılması baskıların çoğalmasına neden oluyordu. Öyle ki, yönetim kurulundan 3-5 kişi, idmanlanırdan sonra biraraya gelip otursa, polis çağırma ile tehdit ediliyordu. Buna benzer olaylardan sonra bize gönderilen başka bir yere taşınmayı kabul ettik. Yeni verilen yer, Deprem felaketzedeleri için İsviçre'nin gönderdiği barakalardan biriydi. Beden Terbi-

yesi Bölge Müdürlüğü binasının yanındaki birkaç odalı, ufak bir salonu bulunan barakaya hemen taşınmıştık. Pistik içindeki binayı kısa zamanda temizlemiş, boyatlarını yapıp güzelleştirebilmiştik. Derneği buraya getirmelerinden amaç, faaliyetlerimizi gözettiği altında bulundurmak. Bunda ne denli başarılı oldukları gördük. Derneği üye olan sporcu bir başki altında tutuluyor, çalıştırmaları onaylan yapılmıyor, eğer memurusa başka yere sürgün ediliyorlardı. Tam o günlerde bir naylon gazete'de dernek binası hakkında bir yazı yayımlandı. Sayfann yarası buna ayrılmıştı. Başlıkta sunlar yazılıydı: AMATÖR SPORCULAR DERNEĞİ/PİSTİK İÇİNDE. Derneğin bir anahtarını elinde bulunduran Bölgenin Müdürü Muayene, gazeteyle binası yokken içeri girip, içeride gerekli karışıklığı yaptıkları sonra resimlerini çekmişti. Koku su sonradan çıktı olayın. 3 gün sonra Celal Olğaç imzalı bir yazı gönderildi ASD'ye. Yazıda, gazete'de hakkımızda kötü yazılardan çıktığı bu nedenle binanın hemen boşaltılması gerektiği yazılıydı. Celal Olğaç'la konuşulduğunda, bize böyle bir yazı göndermedi-

ODTÜ'DEKİ MÜCADELE VE İŞÇİ SINIFI

İLHAN AKALIN

ODTÜ'nün, yüksek öğrenim kurumları arasında özel bir yeri var. Bu, ODTÜ'nün kuruluş biçimi ve pratikte ortaya çıkan geleneklerinden kaynaklanıyor. ODTÜ, Bakanlar Kurulu tarafından atanan mütevelli heyetleri aracılığı ile yönetiliyor. Bu yönetim biçiminin seçilişi, özerk üniversite anlayışı dışında, güdümlü üniversite oluşturma amacının bir sonucu. Ancak buna rağmen ODTÜ'de bugüne dek istenilen "güdümlülük" sağlanmamış değil. En azından, gerici unsurlar, birakin egemen olmayı, uykula yetenre dangallarını basmış bile değiller.

Ancak, Türkiye söz konusu olduğunda, genel olarak geçerli olan bazı yanlışlar, pratikte ODTÜ'de de kendini gösterdi. Geçmişte, öğrencilerin bir bölümü, yürüttükleri mücadelede işçi sınıfını yok sayma eğiliminde idiler. Buna büro kesiminde çalışanların da kendilerini işçi saymamaları eklenince, ODTÜ'de ittifak bir yana, verimli bir diyalog bile kurulamadı. Öğrenciler "işçi sınıfının kurtarıcıları olarak" ortaya çıktılar. Geçmiş dönem en belirgin özelliklerinden biri bu idi.

Bugün ODTÜ'deki gelişmelere baktığımızda, ODTÜ yönetiminin bu eksikliklerden olabildiğince yararlanmış olduğunu görüyoruz. İlk göze çarpan noktalardan biri şu: ODTÜ'nün idari yönetim açısından kilit noktalarında gerici hatta faşist unsurlar yer alıyorlar. Genel sekreterlikten, gelen-giden evrak bölümüne, araştırmacılar yurt yönetimine kadar. Geçmiş ODTÜ'de oluşturulan "emniyet subap"larından biri burada ortaya çıkıyor.

Diğer bir nokta ise, ODTÜ'de çalışanların yönlendirilmesine ilişkin. İşçi olarak çalışanlardan söz ediyoruz. Geçmişte, ilk elde ODTÜ'de çalışan işçileri örgütlenmeden uzak tutma çalışmaları sürdü. Ancak zamanla örgütlenme kaçınılmaz bir zorunluluk olarak dayattı. Bu kez de ortam, yanlış örgütlenme hedefleri ile kısırlaştırılmaya çalışıldı. Bu, işyeri sendikacılığı biçiminde ortaya çıktı. ODTÜ'de çalışanlar yıllarca işyeri sendikacılığının kısır dönüşi içinde hapsolüp kaldılar. İlerici öğrencilerle işçiler arasındaki kopukluğun nedenlerinden biri de bu idi.

1973 yılıyla birlikte başlayan gelişmeler, etkisini ODTÜ çalışanları üzerinde gösterdi. 1975 ve 1976 yıllarında bu kısır çemberi kırmaya yönelik

mücadele hızlandı. İşçiler bu mücadelede önce yönetime yerleştirilen gerici-ri, faşistleri sonra da işçi sınıfına yabancı zararlı görüşleri karşılarında buldular.

İşçilerin karşısındaki birinci engel, işçilerin doğru sendikal örgütlenmelerini baskı ile kırmaya çalıştı. İşten çıkarmadan işi değiştirmeye kadar çeşitli yönde baskılar uygulandı. İşyeri sendikacılığının yanında yer alan başka güçler de vardı bu arada: ODTÜ mütevelli heyeti ve bürokratik mekanizma.

Bürokratik mekanizma, toplu sözleşme düzeninin getirdiği engellerden biri. Öyle ki, toplu sözleşme yetkisinin alınabilmesi için işçilerin bütününe bir sendikaya üye olması bile yeterli olmuyor. Bunun tersi ise mümkün. Yani, işyerinde tek bir üyesi bile olmayan bir sendika bile toplu sözleşme yetkisi alabiliyor. ODTÜ'de ortaya çıkan bu durum, sonunda Sosyal-İş'in etkin çalışması ve yetkiyi alması ile sona erdi. Bugün mütevelli heyetinin ek engellerine, işçi sınıfına yabancı akımları bıraktığı tortulara rağmen ODTÜ işçilerinin Sosyal-İş çatısı altında sürdürdükleri mücadele güçlükleri birer birer yeniyor.

Bugün ulaşılan bu konumdan sonra, ortaya yeni ve güçlü olanaklar çıkıyor. Yüksek okullarda sürdürülen mücadele, içerisinden yönetim açısından yanlış eğilimleri taşıya bile demokratik bir mücadele. ODTÜ'de verilen mücadele de öyle. Dün, bu mücadelede işçi sınıfı ağırlıkla yer almıyordu. Alamamıştı. Bugün ODTÜ'deki işçilerin öğrenciler ve öğretmen üyeleri ile yan yana demokratik mücadeleyi sürdürmeleri koşulları oluşmuştu. Koşulların da ötesinde, genel olarak işçi sınıfının öncü rolünün bir izdüşümü olarak, işçi sınıfının bu özel mücadeledeki rolü, belirleyici bir nitelik taşımaktadır.

ODTÜ'nün yüksek öğrenim kurumları arasında sahip olduğu özel yer, ODTÜ işçilerinin örgütlülüğü ile yeni boyutlara ulaşacak. ODTÜ'de verilen demokratik mücadelede öğrenciler ve öğretmen üyeleri ile birlikte ODTÜ işçilerinin örgütlü gücü, mücadelenin bundan sonraki aşamalarında belirleyici olacak.

Bu gücü yok sayan bağımsız davranışlar, hep birlikte verilmesi gereken demokratik mücadeleye aykırıdır. En azından, mücadeleyi etkisiz kılmaktan başka hiç bir sonuç vermeyecek kadar aykırı.

ASD: SPORU KİŞİSEL ÇIKARLARI İÇİN KULLANANLARLA MÜCADELEMİZ SÜRÜCEK

ğİ, imzanın da kendisine ait olmadığı açığa çıktı. KİMDİ ACABA BU YAZI-YI YAZAN VE SAHTE İMZA ATAN? Bunun sorumlusunu mahkemeye vereceğimizi duyurunca doğal olarak ortada bir mesele kalmadı.

Dernek çalışmaları sürüyordu. Çalışmalardan rahatsız olanlar, dernek hakkında, kendi çaplarıncı dedikodularla bizleri yıpratmayı yeni bir yol olarak görmüşlerdi. Önce ASD'de içi içildiği, alem yapıldığı söylentileri yaygınlaştırmaya çalışıldı. Hayatları boyunca yaşamaları cinsel ilişkiler üzerine planlayan bu çahşlar, herkesi kendi pis ilişkileri içinde sanıyorlardı. Kendi terlerinin başkalarına peşkeş çekilmesini karşı çıkan, kız ve erkek arkadaşlarının bir çatı altında toplanmalarını onlar, içinde buldukları pis yaşantı içinde yorumluyorlardı. Bu yol da söhmedi. Bu sefer derneğin ANARŞİST YUVASI olduğu, gerek ahbab-çavuş ilişkilerini sürdürdükleri bazı gazetecilere, gerekse spor çevresinde yaygınlaştırılmaya cabalandı ama, ne fayda.

Mayıs ayı içinde yeni bir yazı geldi. BTG Müdürü Talat Akgül'den gelen yazıda, binanın Hentbol Federasyonu'na verildiği yazılıyordu. Yazıda Derneğimizin adı geçmediği gibi, boşaltılmamıza da isteniyordu. Ancak bunlar ehteki yazıda vardı ve Bölge Müdürünün imzası ile geliyordu. Akgül'e çıkıldığında iş biraz kanıştı. Birisi içinde bulunduğumuz binanın boş olduğunu söylemiş, bu nedenle de Genel Müdür yazıyı imzalamış. Konunun üzerine gidince sözde spor yöneticileri birbirlerini

suçlamaya başladılar. Neticede biz gene binamızda kaldık.

YENİ OYUNLAR

Mayıs ayından yeni yılın başına kadar, daha bir çok oyunlar tezgahlandı. Birarada canım-cicimli ilişki kurmak istedikler. Hatta bir gün, Dernek çalışmalarını bırakmaları halinde Başkan ve İl Başkanımıza iyi olanaklar tanımayı bile uadettiler. Gereken cevabı aldılar tabii.

Ankara Bölge Müdürlüğüne getirilen (daha önce işten el çektilerim) Ali Tozkonmaz ile samimi ilişkilerimiz yılın son günlerinde iyice artmıştı. 26.12.1976 günü dernek hildinin değişmiş olduğunu gördük. Za'ien Spor Örgütleri ALİ BABALARIN ÇİFTLİĞİ olmuştu. Yasalara aykırı bir şekilde dernek hildi değiştirilmiş, içeriye de daha önce hayvanların halamıyacağı yerde barınmaya zorlanan Bölge amelleri (Memur statüsündeler) sokulmuştu. Arkadan hildi tekrar biz değiştirdik. İşçileri bizim üzerimize saldırmaya zorladılar da, işçilerden gereken cevabı aldılar.

Yeni yılın 4. günü derneğe geldiğimizde içreng bir duruma karşılaşıcağıktık. Dernek binasının lüm kiremitleri yerde, kapı kırılmış, eşyalarımız, derçiler, euraklarımız yerlerde idi. 2 anı polis nezaretinde dernek didik didik oranmış, duvarda asılı spor ağıfleri bile parçalanmıştı. Dergi hışgeleri paramparça edilmişti. Sözde sayım yapılmıştı. Emir in yüzsek yerden geldiğini

SPOR ÇIKARCILARI HINÇLARINI BOYLE ALDILAR

söylüyorlardı. 6 saat içinde eşyalarım tahliyesi için bekleyeceklerini, yoksa... Ve şimdiki Dernek binamız yok. Yanlarına çıkacağımız dernek de kalmadı. Ankara'da Çoğunluğu kapattı çeşitli bahanelerle. Eşyalarımız, şimdilik tutubet kokan, ufak, yoksul spor kulüplerine pay ettik.

FAKAT, sporu ve sporeyü kendi çıkarına kullanan, fahir halın parasını paltayısı iğmebesine harcayanlarla savaşımı bitmeyecek, "Masayı tutan eller" kırılmaya dek. Bu dünya ne Ali'ye ne de Veli'ye...

AMATÖR SPORCULAR DERNEĞİ

“COMPANIERO LUIS”

BREJNEV-CORVALAN: ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARI

ŞİLİ KOMÜNİST PARTİSİ BİLDİRİSİ: “ZAFER, HALKIMIZIN VE HALKIMIZLA DAYANIŞMA HAREKETİNDİR”

Şili Komünist Partisi'nin, Luis Corvalan'ın özgürlüğüne kavuşması üzerine yayınladığı bir bildiri, Şili içinde dağıtıldı. Ayrıca Meksiko'daki Prensa Latina ajansı tarafından dağıtılan bildiri, Corvalan'ın özgürlüğüne kavuşmasının yankıları üzerinde durdu. Şili Komünist Partisi'nin bildirisi şöyle:

"Luis Corvalan yoldaşın serbest bırakılması, Şili emekçileri ve tüm halkımız tarafından büyük bir sevinçle karşılandı. Aileler arasında, fabrikalarda, okullarda, sokaktaki dost karşılaşmalarında, diktatörlük koşullarında halkın duygularının belirtilebileceği tüm biçimlerde, Corvalan yoldaşın serbest bırakılması haberi faşizme karşı büyük bir zafer olarak selamlandı.

"Luis Corvalan'ın hayatı tehlikedeydi. Şimdi bu tehlikeden kurtulmuştur. Cunta onun hapiste çürütmesini istiyordu. Hakkında hücre hapsi ve başka ağır cezalar isteniyordu. Günün birinde Pinochet'nin, Corvalan yoldaşın öldürülmesini emredeceği bir ortamın doğmayacağı kim garanti edebilirdi? Faşist rejimler her tehlikeye düştiklerinde umutsuz eylemlere girişirler. Yeni yeni cinayetlerden medet umarlar. Alman faşizmi böyle yapmıştı. Hitler, yenilgisinden sonra iktidarının sonu yaklaşırken, Thalmann'ın öldürülmesini emretmişti. Şimdi Pinochet ve koro halinde tüm Cunta sözcüleri, gerçekleri çarpıtma, en temel gerçeği gizlemeye çalışıyorlar: Yenilgi onlarındır. Zafer ise, halkımızın ve faşizmin tutukularının özgürlüğü ve yurdumuzda insan haklarının savunulması mücadelesinde tüm dünyada doğan büyük dayanışma hareketindedir.

"Parti'mizin Genel Sekreteri, Şili halkının ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen yöneticilerinden biridir. Onun deneyimleri, anti-faşist dava için değerli bir birikim ve katkı oluşturmaktadır. Hayatının kurtarılması ve özgürlüğe kavuşmasının sağlanması, Parti'mizin ve başta kardeş Sovyetler Birliği Komünist Partisi olmak üzere birçok komünist partisinin sürekli kaygısı olmuştur.

"Buna benzer bir durumda, değerli marksist aydın ve İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri Antonio Gramsci yoldaş, Mussolini'nin zindanlarında olduğu sırada, Sovyetler Birliği, Corvalan yoldaş için yaptığı girişimlere benzer girişimlerde bulunarak onu faşizmin pençesinden kurtarmaya çalışmıştır. Şimdi olduğu gibi o zaman da, proleter enternasyonalizmi ve komünizmin insanı ilkelereinden esileniyordu.

"Bu nedenle, Georges Marchais yoldaşın ve Fransız Komünist Partisi Politik Bürosu'nun, Şili'de de geniş çapta yayınlık bulan açıklamalarının açığa çıkardığı kavrayışsızlığa açıkça karşı çıkıyoruz.

"Komünist Partisi tüm Şili halkına duyurur ki, Luis Corvalan, bugüne dek toplama kamplarında gerçek bir devrimcinin, Recabarren'in Parti'sinin değerli bir militanının onur ve dayanıklılığını koruduğu gibi, bundan sonra da, tüm yetenek ve enerjisini yurdumuz ve bütün anti-faşist güçlerin birliği ve diktatörlüğün yıkılması mücadelesine adanacaktır."

Hâlâ Pinochet'nin zindanlarında bulunan binlerce tutuklu ve tutuklandıktan sonra "kaybolan" Direniş Hareketi yöneticilerini hatırlatan Şili Komünist Partisi bildirisi şöyle son buluyor:

"Şili Komünist Partisi, Corvalan yoldaşın özgürlüğüne kavuşmasının kutlanması sırasında, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, sosyalist topluluk ve kapitalist dünya komünist partilerinin ve bütün kıtalardaki ilerici güçlerin halkımızla dayanışmalarını kat kat artırmaya hazır olduklarını açıklamış olmalarına büyük bir değer vermektedir."

Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan'ın özgürlüğüne kavuşması, başta sosyalist ülkeler olmak üzere bütün dünyada kutlanıyor. Sovyetler Birliği'nin çeşitli kentlerinde düzenlenen miting ve toplantılarda, Luis Corvalan'ın deneyimi, özgürlüğüne kavuşmasının anlamı, Şili halkıyla dayanışma hareketinin değeri üzerinde duruluyor.

Luis Corvalan'ın Moskova'da karşılanması, Moskova'da istisnai bir gün yaşanmasına neden oldu. Corvalan'ı taşıyan özel uçak Moskova'nın Vnokovo havaalanına indiğinde yüzlerce Moskova'lı ve Şili'li genç, kendisini ellerinde pankartlar ve onun resimleriyle karşılıyordu. Uçağın kapısı açılıp, Corvalan üzerinde kısa paltosu ve beyaz atkıyla, yanında karısı Lilli Corvalan ve kızları Viviane, Maria ve Victoria olduğu halde sıkı yumruğuyla slandakileri selamladığı sırada, önce büyük bir sesizlik oldu. Arkasından büyük bir alkış tufanı koptu.

"VENCEREMOS"

Santiago sokaklarında Parti'nin sloganlarını bağırarak giden, Şili'de demokrasi bayrağını yükselten Unidad Popular üyesi gençler, alanın buzu pistine yaklaşarak Corvalan'ı "Compañero Luis" sloganıyla selamladılar. Gençlerin haykırdığı sloganlar arasında, "Unidad Popular", "Venceremos" ve "Cile, Cile" bulunuyordu. SBKP Politik Büro üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri Kirilenko, Politik Büro aday üyesi ve yine Merkez Komitesi sekreterlerinden B. Ponomaryev, Merkez Komitesi aday üyesi ve dışişleri sekisyonu sorumlu yardımcısı V. Zagladin ve Şapsonnikov, Sovyet Kadınlar Komitesi adına da astronot Valentina Tereşkova, Corvalan'ı karşılayanlar arasında bulunuyorlardı.

Luis Corvalan, Sovyet yöneticileri ile selamlaştıktan sonra, mücadele ve direniş yıllarında büyük dayanışma hareketinin başında olan Volodia Teitobolov ve Gladys Marin'e doğru koşmaya başladı. Bu görüntü, alandaki heyecanı zirvesine ulaştırıyordu.

Luis Corvalan ve SBKP Genel Sekreteri Leonid Brejnev, 23 Aralık gecesi Kremlin'de uzun bir görüşme yaptılar. Brejnev, Corvalan'ı, "Kendi örneğinde faşist zorbalığa karşı Şili halkının güç ve yürekliliğini bir kez daha kanıtlayan büyük komünist yönetici"

sözleriyle selamlıyordu.

MOSKOVA'DAKİ MİTING

4 Aralık'ta ise, Moskova emekçi temsilcileri aynı kentte Luis Corvalan'ı karşılamak üzere bir miting düzenlediler. Mitingde, Andrei Kirilenko şöyle diyordu: "SBKP ve Sovyet halkı, bundan sonra da, faşist cuntanın terörüne son vermek, komünist ve sosyalist parti yöneticilerinin serbest bırakılmasını sağlamak, zindanlardaki Şili'li yurtseverlerin hayatlarını kurtarmak için yorulmadan savaşacaktır."

Kirilenko, konuşmasında, Corvalan'ın serbest bırakılması için yapılan mücadelelerin, "proleter enternasyonalizminin büyük rolünü ve yapıcılığını" gösteren bir kanıt olduğunu belirtti. Kirilenko daha sonra şunları söyledi: "Hapishanelerde, toplama kamplarında inleyen sınıf kardeşlerimiz, halklarımızın özgürlüğü ve bağımsızlığı için savaşan tüm insanlar, SBKP'nin ve Sovyet halkının hiçbir zaman leninist proleter enternasyonalizmi ilkesinden vazgeçmeyeceğine inanabilirler. Biz bu ilkenin uygulamada gerçekleşmesi için gerekli herşeyi yaptık. Yapmaya devam ediyoruz ve gelecekte de devam edeceğiz. Biz bunu, her marksistin, her leninistin kutsal görevi olarak kabul ediyoruz."

4 Aralık'ta Moskova'da yapılan mitingte Luis Corvalan da konuştu. Corvalan, SBKP'nin ve Sovyet halkının Şili'li yurtseverlerle dayanışmasının, "Lenin'in ilkelere, bütün halkların özgürlük davasına bağlılığın en açık kanıtı olduğunu" belirtti. Corvalan şöyle dedi: "Şili halkıyla dayanışma hareketi gerçekten uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu uluslararası dayanışma anlayışı, çok önemli somut önelemler hakkında bir karar alan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun son dönem çalışmalarına da yansdı."

"Faşist cuntanın girişimleri, Pinochet rejiminin, kendisini liberalleşiyor gibi gösterme arzusundan ileri gelmektedir. Oysa hala binlerce insan zindandadır, yüzlerce de kaybolmuştur. Pinochet hükümetinin tek bir amacı vardır: Ülkeyi yağmalamak ve tüm zenginlikleri birkaç emperyalist tekele peşkeş çekmek."

Luis Corvalan sözlerini şöyle tamamladı: "Zulme son veremey ve gerçekten halkı temsil eden bir hükümetin kurulmasını, bir yurtseverlik botcu olarak kabul ediyoruz."

"ŞİLİ'DE DAHA BİNLERCE TUTUKLU VAR"

"LÜBNAN' DA ÜS HAKKIMIZ TARTIŞILAMAZ"

L'UNİTA'YA BİR DEMEÇ VEREN FKÖ LİDERİ, FİLİSTİN DİRENİŞİNİN GÜNEY LÜBNAN'DA ÜS BULUNDURMA HAKKININ TARTIŞILAMAYACAĞINI SÖYLEDİ. ÖRGÜTÜN ÇABALARININ GELECEKTE DOĞABİLECEK AKSAKLIKLARI ÖNLEMEDE YOĞUNLAŞTIRILMASINI AÇIKLAYAN ARAFAT ŞÖYLE DEDİ: "FİLİSTİN HALKININ ULUSAL BİRLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ, YALNIZ GELECEKTEKİ TEHLİKELE- RİN AŞILMASI YOLUNDA BİR ARAÇ DEĞİL. AYNI ZAMANDA ARAP YARIMADASINDAKİ NETLEŞME ÜZERİNDE OLUMLU ETKİLERİ OLACAK BİR ETKENDİR."

Filistin Merkez Konseyi'nin Şam'da yaptığı toplantının ertesi gün FKÖ Yürütme Kurulu Başkanı Yaser Arafat, Unita'nın Filistin sorunları ile ilgili sorularını yanıtladı. Arafat'ın Lübnan'daki olaylar ve Orta Doğu bunalımında son gelişmeler konularındaki görüşleri şöyle:

Lübnan'daki bunalımın çözümü ile ilgili Riyad ve Kahire anlaşmalarının uygulanmaya konulma sürecini içinde bulunduğumuz durumda nasıl değerlendirdiğini şöyle:

Lübnan'daki kanlı çarpışmalar sırasında, Filistin Devrimi süreci olarak çarpışmaların kesilmesi ve Lübnan topraklarını yok yere kana boyayan katliamların sona erdirilmesini istiyorduk. Bu açıdan Kahire ve Riyad Konferansları kan akıtılmaması önüne geçilmesini sağladılar. Bu iki toplantının bu amaçlarını gerçekleştirdiklerini söyleyebiliriz. Riyad ve Kahire'de alınan diğer kararlar hakkında ayrıntılı yorum yapmak için henüz erken. Ancak şimdiki olaylar olumlu yönde ve herhangi önemli bir güçlükte karşılaşılmazken gelişiyor.

Güney Lübnan'daki durum ve Filistin direnişçilerinin bu bölgedeki ilerinde eyleme bulunma hakları konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Güney Lübnan'daki direnişçilerin varlığı yalnızca ulusal ve devrimci bir hak değil, aynı zamanda 1969 Kahire anlaşması ve eklerinde garanti altına alınan bir hak. Bu anlaşma halen geçerliliğini sürdürmektedir: Riyad ve Kahire Konferansları da bu anlaşmaya uyulması ve tüm tarafların uygulama yükümlülüğünü bir kez daha doğrulamıştır. Bütün bu saydıklarından dolayı Filistin Devrimi'nin Güney Lübnan'da üs bulundurma hakkı tartışma konusu edilemez.

Buna rağmen, güney Lübnan'da durumun, özellikle Lübnan ve genel olarak Arap yarımadasında durumun bozulmasından yararlanan İsrail'in sınır boyunca asker yığılması başlamasından sonra giderek daha tehlikeli ve hassas olmaya başladığını söylemek isterim. Bu bölgede, gerek direnişçilerinin durumunu sarsmayı gerekse de güney Lübnan'ın işgali amaçlayan İsrail saldırılarının hergün yinelenişinin bilindiğini sanıyorum. Bu, bütün dünyaya sionist ideolojinin yayılmacı niteliğini göstermekte ve sionist düşmanın 1948'den itibaren Arap topraklarını adım adım işgal etme politikasında ısrar ettiği görüşümüzü doğrulamakta. Bu görüşün doğruluğunu anlamak için tarihe şöyle bir göz atmak yeterli olacaktır.

Birleşmiş Milletler birkaç günlük bir aralıkla çok önemli iki karar aldı: Birincisi Seria nehrinin batı yakasıyla Gazze'de bağımsız bir Filistin Devletinin kurulması, ikincisi ise Cenevre Konferansının 1977 Mart'ında FKÖ'nün de katılımıyla toplanması; çağrısı. Bu iki

karar hakkında neler düşünüyorsunuz? Çağrılarınız Cenevre'ye gitmeyi düşünüyor musunuz? Batı Seria ve Gazze'deki Filistin Devleti önerisini benimseyor musunuz?

Birleşmiş Milletler'in her iki kararı da kuşkusuz olumludur. Birincisi, yani bağımsız bir Filistin devleti kurulması konusundaki görüşümüz son derece açıktır. 1974'de Filistin Ulusal Konseyi tarafından oybirliğiyle kabul edilen 10 maddelik siyasi programımızı biliyorsunuz. Bu maddeler arasında İsrail işgalinden kurtarılan ve İsrail askerinden temizlenen herhangi bir toprak parçası üzerinde, ulusal bir Filistin bütünlüğü yaratılması için mücadele de vardır.

Cenevre Konferansı ile ilgili çağrıya gelince: Bu karar bizim açımızdan bir konferansa katılma çağrısı değildir; bu nedenle bu karar konusunda olumlu ya da olumsuz bir yargıda bulunamayız. Bunun da ötesinde, bildiğiniz gibi ABD ve İsrail bu karara karşı çıktılar. Ayrıca, ABD Cenevre Konferansı'na başkanlık eden ülkelerden biriydi. Görüldüğü gibi bu konuda görüşümüzü açıklamak için henüz erkendir.

FKÖ ve Filistin Hareketi içindeki son durum nedir? Birliği güçlendirme perspektifi'nin konusunda ne düşünüyorsunuz?

Aramızda bazı konularda görüş ve tutum farklılıkları olabilir. Ancak Filistin örgütleri içinde demokratik diyaloga saygı gösterme alışkanlığındayız. Bu diyalogu Filistin Devrimi için sağlam ve vazgeçilmez bir temel olarak görüyoruz. Buradan hareketle, tüm iç ayrışık noktalarını ve sorunları demokratik diyalog aracılığıyla aşabilir ve çözebiliriz. Azınlıkta kalanlar, çoğunluğun düşüncesini sonuna kadar kabul etmektedir. Böylece nihai karar üzerinde herkes birleşecektir.

Ulusal birliğin güçlendirilmesi konusunda gelince, içinde bulunduğumuz dönemde tüm çabalarımızı gelecekte olabilecek aksaklıkları önleme doğrultusunda yoğunlaştırıyoruz. Şunu da ekleyeyim ki, özellikle Filistin Devrimi'ni tasfiyeye yönelik son kompolar başarısızlığa uğradıktan sonra ulusal birliğimize birçok yönden saldırı gelebilir.

Birkaç gün önce FKÖ Merkez Konseyi, Ulusal birliğin güçlendirilmesini ve bunun yöntemlerini tartıştı. Bütün bunlar Filistin Ulusal Konseyinde yeniden ele alınarak, stratejimiz belirlenecek.

Ulusal birliğin güçlendirilmesi yalnızca gelecekteki tehlikelerin aşılması yolunda bir araç değil, aynı zamanda genel olarak Arap yarımadasındaki netleşme üzerinde olumlu etkisi olacak bir etkindir. Şunu açıkça söyleyebilirim ki bugün hiç kimse Filistin Direnişini görmezden gelemez. Bugün Filistin gerçeği Orta Doğu sorununun çekirdeği durumundadır. Direniş, bu noktaya ulaşılmasını sağlamıştır. Ulusal birliğimizi daha da derinleştirmek, Direnişimizi daha ileri götürmek için yeni olanaklar yaratmak anlamına gelmektedir.

SOVYETLER BİRLİĞİNDE 1976 YILI DEĞERLENDİRİLİYOR

Yeni yıla girilmesi dolayısıyla, Sovyet Birliği'nde yayınlanan çeşitli yayın organlarında, 1976 yılını değerlendiren incelemeler yer aldı. "Politik-yumuşamanın askeri yumaşamayla pekiştirilmesi görevinin Avrupa sorunlarında birinci plana çıktığı" belirtilen değerlendirmelerde, SSCB ile Federal Almanya, Fransa ve ABD arasında üst düzeydeki ilişkilerin sürdürülmesi gereği üzerinde de duruldu.

SBKP Merkez Komitesi'nin teorik ve siyasi konulardaki yayın organı Kommunist dergisinde, 1976 yılının politik sonuçlarının değerlendirildiği bir yazı yer aldı. Yazıda şöyle deniyor: "Sovyet Birliği, en önemli dış politik görevlerinden birinin, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı tarafından yaratılan elverişli olanaklardan gerek Avrupa'da, gerekse Avrupa dışında tam olarak yararlanılmak olduğu görüşündedir. Aynı zamanda, politik yumaşamanın askeri yumaşamayla pekiştirilmesi görevi de, günümüzde Avrupa ile ilgili sorunlarda birinci plana çıkmaktadır. Öncelikle söz konusu olan Orta Avrupa'da silahların ve silahlı kuvvetlerin karşılıklı olarak azaltılmasına ilişkin Viyana görüşmelerinin başarıyla sonuçlanmasını sağlamaktır."

Silahlanma yarışının önlenmesine ve silahsızlanmaya doğru ilerlenmesi için, geçmişte hiç bir zaman bugünkü kadar elverişli nesnel koşulların elde edilmediği belirtilen yazıda, "sosyalizm ve barış güçlerinin, yavaş yavaş ve ayrı yerlerde de olsa, bu sorunun çözümüne yaklaşmasını olanaklı kılan bir etki sahibi oldukları" vurgulanıyor. Silahsızlanma sorununun, doğrudan doğruya devletlerin ulusal güvenliklerini ilgilendirmesi nedeniyle, sorunun son derece karmaşık ve güç olduğu hatırlatıldıktan sonra, şöyle deniyor: "Ancak, artık bir dizi anlaşmanın yapılabilmesi olmasa gereği, daha da karmaşık sorunların pratik çözüm yollarının bulunması olasılığını ortaya koymaktadır."

Sovyetler Birliği Hükümetinin yayın organı olan İzvestia gazetesinde ise, 1976 yılında sosyalist ülkelerin ekonomik gelişmelerinin değerlendirildiği bir inceleme yayınlandı. Yazıda, 1976 yılının, sosyalist ülkelerde sosyalist ekonominin hızlı gelişimi, ekonomik potansiyelin daha da artması ve halkın yaşam düzeyinin yükselmesi parolası ile geçtiği belirtildi. Daha sonra şöyle denildi: "Üretim güçlerinin gelişmesinin önemli unsurlarından biri, sosyalist topluluk ülkelerinin ortak ve birleştirilmiş çabalarıdır. KEYK ülkeleri, karmaşık sosyalist ekonomik bütünleşme programının (1971'de kabul edilen program) hükümlerini başarıyla hayata geçirmeye devam ediyorlar."

İzvestia'da yayınlanan yazıda, Varşova Antlaşması Politik Danışma Komitesi'nin Kasım ayında Bükreşte yaptığı toplantının, 1976 yılına anlamını veren olaylardan biri olduğu da belirtildi.

Öte yandan SBKP Merkez Komitesi organı Pravda'da yayınlanan bir yazıda da, kapitalist dünyadaki ekonomik gelişmelerin değerlendirilmesi yapıldı. Yazıda, "ABD, Batı Avrupa ve Japonya arasındaki ilişkilerin, artan çekişker ve dengersiz uzlaşmalar biçiminde nitelendirilebileceği" belirtildi. ABD'nin, söz konusu "üçgen"de önde gelen durumunu koruma denemelerinin incelendiği yazıda daha sonra şöyle denildi: "Emperyalist merkezlerin eylemlerinin birleştirilmesi konusunda atılan tüm adımlarda, ABD, artık savaş sonrasındaki ilk onyıldık olduğu gibi başarılı oynamamaktadır."

Pravda, 1973'te kurulan ve ABD, Batı Avrupa ve Japonya'nın en büyük bankerlerinin, şirket müdürlerinin ve politikacılarının katıldığı "üçlü komisyon"u hatırlattıktan sonra şunları belirtti: "ABD'de hazırlanan ve komisyonun ana fikrini açıkça simgeleyen 'üç taraflılık' anlayışı, kapitalist sistemin bir bütün olarak büyük ölçüde zayıfladığını, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesinde yeni yönden birini ve ABD'nin uluslararası kapitalist ilişkilerin seyrine yaptığı etkiyi bu koşullarda koruma denemelerini ortaya koymaktadır."

YÜRÜYÜŞ. TÜRKİYE'DE EDEBİYAT ALANINDAKİ GELİŞMELERİ VE BU GELİŞMELERİN GEÇTİĞİMİZ 1976 YILI İÇİNDE GELDİĞİ NOKTAYI DEĞERLENDİRMELERİ İÇİN ADNAN ÖZYALÇINER, DEMİR ÖZLÜ, KONUR ERTOP, A. KADIR, KEMAL ÖZER VE ATAOL BEHRAMOĞLU'NUN GÖRÜŞLERİNE BAŞVURDU. YÜRÜYÜŞ'ÜN SORULARINA VERİLEN YANITLARI OKUYUCULARIMIZA SUNUYORUZ. SORUŞTURMAMIZDA YER ALAN SAYIN DOĞAN HIZLAN'IN YANITLARI HENÜZ ELİMİZE GEÇMEDİĞİ İÇİN HIZLAN'IN YANITLARINI DERGİMİZİN GELECEK SAYISINDA BULACAKSINIZ.

ADNAN ÖZYALÇINER

● Bir önceki yıla da bakarak "1976'da Hikaye Roman" konusunda neler söylenebilir?

● 1976 yılını hikaye ve romanımız açısından atılmılara başlangıç yılı olarak gösterebiliriz. Güncel olaylar açısından açık bir baskı dönemini yaşadığımız bugünkü ekonomik, toplumsal ve politik yönden daradığımız günler olarak ele aldığımızda, bunların, roman ve hikayelere yansımaları olumlu buluyoruz. Toplumcu gerçekçi sanatın ilerleyeceği yolu belirlemesi bakımından roman ve hikayemiz için bu tavır gereklidir. Bir önceki yıla bakarak konuları ele alışı, işleyiş ve anlatışta bir durulmaya doğru gidildiği, fazlalıklardan arınmaya çalışıldığı göze çarpar. 1976 yılında Sevgi Soysal'ın üst üste yayınladığı kitaplarla kişiliğini pekiştirmesi bu yılın sevindirici özelliklerinden biriydi. Özellikle "Barış Adlı Çocuk" taki hikayeleriyle eriştiği ustalığı hem içerik, hem biçim bakımından ortaya koyabilmişti. Ölümü, faşizmin darbesini yemiş bir yazar, bir vatandaş olarak hiç bir zaman doğal sayamayacağımız ölümü, çok üzücü oldu. Sevgi Soysal'ı kişi olarak öldürenler, düşünce olarak öldüremedikleri için bizden daha çok üzüleceklerdir. Bizim avuntumuz kitaplarıyla yaşamasında. 1976'ya, bir başka özelliği dolayısıyla, "umut yılı oldu" desem yanlış olur muym acaba? Evet, 1976 hikaye ve romanımız açısından bir umut yılıydı. Ustaların kendi çizgilerini sürdük kitaplarının yansırı hikaye ve romanda yeni sesler, öne geçti bence. Şimdilik toplam olarak elbet. Hikayede: Ayşe Kılıç'ın "Yapma Çiçek Ustaları" kitabıyla geçen yıl "Gurbet Yavrum" romanıyla ilgi çeken Aysel Özkan'ın "Sessiz Bir Dayanışma"sını örnek verebiliriz. Bence ikisi de yılın başarılı örnekleri oldu. İkisinin de kadın yazarlarımızdan olmasını ayrı bir özellikmiş gibi görenler yanılır bence. Ben bu seçişte, toplumsal olayları özümleyiş ve yansıtışlarındaki ustalığı bakarak, biçim ve öz uyummasını gözönünde tutarak bu yarıya vardım. Romanımızda gelince, kimi hikayecilerimiz bu yıl ilk romanlarını yayınladı: Demir Özlü, Ferit Edgü, Hakkı Özkan, Zeyyat Selimoğlu. Yeni sesler içinde Ömer Polat, üstünde durulması gereken bir yazar. Bu

arada Ahmet Say'ın "Koca Kurt" romanıyla, Ayhan Bozfirat'ın ilk romanı dikkate değer bence.

● Edebiyat ödüllerinin ne gibi yararı var sizce?

● Edebiyat ödülleri genellikle tam bir değerlendirme ölçüsü olamaz. Çünkü bu tür seçmeler oylama ve yargıçlar kurulu üyelerinin değişik düşünce ve değer ölçülerine bağlıdır. Özellikle de her yargıçlar kurulunda çeşitli dünya görüşünde olan kişiler bulunur. Dünya görüşünde birleşmelerin ağır bastıkları kitap kazanır ödülü. Bu yıl Madaralı, Orhan Kemal ve Türk Dil Kurumu roman ödüllerini Talip Apaydın, Vedat Türkalı, Dursun Akçam gibi toplumca yazarlarımızın kazanması olumlu oldu bence, Edebiyat ödüllerinde sonucun olumlu ya da olumsuz olmasının önemi yok. Çünkü ödüller, seçilen kitaba ilgiyi çeker. Kamuoyu oluşturur. Ödüllerin yararı da buradadır işte. Ama ne kadar ilgi çekilirse çekilsin, ne kadar kamuoyu oluşturulursa oluşturulsun eninde sonunda kitabı okuyanlar yargıyı verecektir. Ancak okurun yargısı ödül kazanan kitabın değerini belirlemekte ölçü olabilir. İyi bir kitabın geniş okura açılması bakımından edebiyat ödüllerinin yararlı olduğu konusunda oyumu kullanırım.

DEMİR ÖZLÜ

● Hikaye ve romanın önümüzdeki yıllarda nasıl bir gelişme göstereceği konusunda neler söylenebilir? Bu, bir tahminde bulunmak mı olur sizce? Bir başka soru daha eklemek istiyoruz buna: Hikaye ve romanın, ülkemizde niteliksel değişim evresine girdiği söylenebilir mi?

● Öyle sanıyorum ki iki sorunuz birbirini tamamlayan sorular. Onun için ikisini birleştirerek cevaplandırmak yolunu seçiyorum.

Hikaye ile romanı, çok birbirine yakın edebiyat türleri olarak ele alabilir miyiz? Bugüne kadar olan deneyimler, bu iki türün birbirine pek yakın türler olmadıkları düşüncesini yaratıyor bende. Hikaye, küçük, biçim ögesi sıkı, şiire yakın bir yapı... Romansa daha başka. Mutlaka şiirsel görüşleri, sıkı estetik formları amaçlayan roman biçimleri de var. Ama hikaye ile roman anlatım biçimleri çok farklı, yapıları da.

Türk hikaye ve romanı niteliksel bir değişikliğine herhalde eşliğinde. Önümüzdeki yıllarda, bu niteliksel gelişme yönünde yapıtlar ortaya çıkacağı düşünülebilir. Değişiklik, Türk toplumunun yapısının değişme-

EDEBİYAT ALANINDA GEÇTİĞİMİZ YILI DEĞERLENDİRİYORLAR

sinden geliyor. Varılan düşünceler, nitelikçe farklı yeni düşünceler, bilirsiniz, içinde yaşadığımız toplumsal değişmelerin sonucu ortaya çıkar. Öyle sanıyorum ki, bugün, her zamankinden daha çok dünya kapitalizmiyle iç içeyiz. Dünya kapitalist ülkelerinin, ikinci sınıf, bir yan atölyesini andırıyor Türkiye. Sadece sermaye ithali ya da kâr transferi değil, batı kapitalizmi, kendi kararlaştırdığı ölçüde teknolojiyi ile de girmiştir Türkiye'nin içine. Tarihimizde, bu kadar kapitalist sisteme yakın olduğumuz, onun tarafından belirlendiğimiz dönem yoktur sanırım.

Bunun sonucu işçi sınıfının dünya görüşü de yurdumuzda hem aktırellesiyor, hem genişliyor. Yeni bir kültürel değişim! Bu karşılıklı değişim folklorun, halk kültür öğelerinin, mitosların mutlaklaştırıldığı -hikaye ve romanda mutlaklaştırıldığı- dönemi geride bırakacak. Efsanelerden, içinde efsane ögesi taşıyan yanıtları estetik biçimlerden sıyrılın, daha akli ve gerçekçi bir kültür, dünya görüşü egemen olacak. Onun da yarattığı hikaye-roman, diyalektik materyalist "rasyonal" düşünce üzerine oturan bir hikaye-roman olacak. Büyük kentlerin yarattığı yeni devrimci düşünce, niteliği değişen hikaye ve romannın çözümleyici yapısını besleyecek. Bunun ilk örnekleri başladı bile.

KONUR ERTOP

● Hikaye ve romanın bugün geldiği yer istüne neler söylenebilir?

● Hikaye ile romanın sorunları, özellikleri birbirinden kimi zaman oldukça ayrılıyor. İki tür arasındaki ilişkileri kimi zaman bunların ancak edebiyatın çatısı altında yanyana gelmeleri belirliyor. Sözelimi şiirin tiyatroya yakınlığı ne kadarsa bu iki türün yakınlığı da o kadar oluyor. Kimi zamanlar ise hikaye ile romanı aynı sanatçı kaleme alıyor; aynı temalar iki tür içinde de hemen hemen aynı yolda işleniyor; iki türdeki yapıtların düzeyi aşağı yukarı aynı oluyor. Örneğin "Köy edebiyatı" döneminde iki tür bu yolda birleşmişti...

Bugün ise hikaye ile roman birbirinden oldukça ayrı noktalarda bulunmaktadır.

Romanımız 10 yıldır, siyasal olaylar üzerinde ısrarla durmaktadır. Ülkemiz için benimsenebilecek toplumsal yapı değiştirme modelleri romanımız ana temalarından biri olmuştur. 12 Mart romanları konuyu ilgi çekici, çarpıcı serüvenlerle birleştirmiştir. Roman, toplumsal-siyasal tezlerle öncelik verirken, okuyucuya çekici gelecek başka bir kaynaktan, seksten de geniş biçimde yararlanmaktadır.

Hikayemiz ise romanda görüldüğü kadar net içerikler çekmiyor. Hikaye ayrıntılara inmeğe çalışsan, herkesin hergünkü gözlemlerinden daha derine inmeğe meraklı, dolambaçlı anlatımlara aşırı düşkünlük hikayeyi okurdan da uzaklaştırıyor.

● Hikaye ve roman önümüzdeki yıllarda, ana hatlarıyla nasıl bir gelişme gösterecek sizce?

● Bu iki türün ne gibi gelişmeler göstereceğini söylemek zordur. Ekonomik, siyasal olaylar, kitapçılığın

uğrayacağı değişiklikler, basın rejimleri, teknoloji gibi edebiyat tan ayrı nedenlerin bu gelişmeler üzerinde akla gelmedik etkileri olur.

Bundan dolayı size gelecekle ilgili tahminimi değil, ancak dileğimi söyleyebilirim.

Kişilerden, sloganlardan uzak duran, toplumumu ve insanımızı bütün yönleriyle ele alıp çözümlen, birbirinin benzeri olmaktan kurtulan, geniş okur kitlesine seslenebilen yapıtlar... Romanımızın, hikayemizin bu tür ürünler getirmesini beklemeliyiz.

• *Hikaye ve romanın, ülkemizde niteliksel bir değişim evresine girdiği söylenebilir mi?*

• Şimdi bir değişim evresi yaşadığımızı söyleyemeyeceğim. İki yıldır hikaye ve roman da bir durgunluk dönemi içindedir. Belki kendilerini yenileyen kalemler, belki de yepyeni bir kuşağın yazarları yeni bir soluk getirir...

A. KADIR

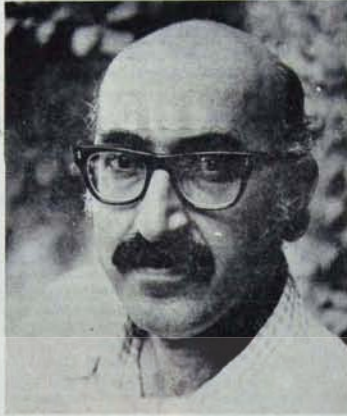
• Siz toplumcu şiir serüvenimizi, Nazım'dan bu yana yaşamış, ürün vermiş bir ozanmışsınız. Bu açıda, şiirimizin bugünü üstüne nelere söylemek istersiniz?

• İlkini şunu söyleyeyim: Toplumcu şiirimiz için Nazım büyük bir kaynak. Hem biz yaşadık şiirler kuşağı için, hem bugünün genç şairler kuşağı için. Ondan nasibini almayan toplumcu şiirimiz yok gibi, desem yanlış olmam. Birçoğumuzun gözünü o açtı. Yıllarca yasaklanmış olan Nazım şiiri gün ışığına çıkınca, asıl ana yol bulundu. Ayrıca, bir yandan kuramsal yayınlar, çeviriler, bir yandan toplumsal çalkantılar, uyanışlar, sınıf çatışmaları, şiirin toplumsal ödevini daha bir yaygınlaştırdı. Bereketli şiir yağmurları yağmaya başladı ard arda. Eilmeden geldiğince izliyorum şiir kitaplarını, dergileri, dergilerde yayımlanan şiirleri. Şunu rahatça söyleyebilirim: Bugünün toplumcu şiiri, genellikle, övünülecek bir düzeydedir. Birbirinden ayrı söyleyişte, birbirinden ayrı sesler. Gerek içerikler, gerek dilleri ve örgüleri bakımından özgünlük. Hepsinin bir arada düşününce de, bir orman türküsi doluşuveriyor içimize

İki usta şiirimiz Enver Gökçe ve Ahmed Arif bir yana, sevdiğim özgün şair çok. Bunların her birinde, gülmeye dilimden düşürmediğim çok güzel dizeler bulmuşumdur. Örneğin zeki ve olgun Can Yücel'de: "Ve birden tepti miydi geriye,/ tepti miydi o yüklü yürek/ gözüne, yuvasına, kaynağına zulmin,/ bir gök-gürültüsüdür, bir şimşek,/ bir sevinçtir akıp gidecek/ şebeklerin sigortası atıncaya dek!" dizelerini; konuşur gibi, çok rahat şiir söyleyen, basit sözcüklere can vermesini çok iyi bilen, duyguyu yüklü şiirimiz Atol Behramoğlu'nda: "Halkımız hapiste değil mi sanki/ hapiste olmadan da" ve "Bir kız sessizce ölüyor, sessizce ölüyor Vietnam'da/ ağlayarak, yürek resmi çiziyorum havaya/ uyanıyormu ağlayarak, bir gün mutlakla yeneceğiz." dizelerini; kavgacı, ele avuca sığmaz görünüşi

altında yumuşak, insancıl Nihat Behram'ın: "Böylece yürüsin hasretime/ papatyalar, gökyüzü ve gözlerin" dizelerini; sözcükleri elle tutulur hale getiren Kemal Özer'in: "Hesap sor karalıktan, acıya alışma,/ dök ortaya gücünü, sıyrılarak saygılarından,/ baskıyı boğ, zulme diren, şafağı savun." dizelerini; ve, içimizi ılık bir yel yel saran, Afşar Timuçin'in: "Bugün daldı yarın çiçekte öbürün rüzgarda/ biz sonsuzluk gibiyiz yaşamakta/ biz/ ışıklardan ışıklara karışması gibiyiz" dizelerini günlerce dilimden düşürmemişimdir.

Böyle şairlerin yaşadığı günümüzde, şiir başımın tacı.

KEMAL ÖZER

• Bir önceki yılı da gözönünde tutarak 1976'da şiiri genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

• Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da şiirimizin canlı, atılgan, verimli damarını toplumcu/devrimci kesim oluşturuyordu. Bireyci/gerici şiirin örneklerine baktığımızda yine "suni tenefüs"le ayakta tutulmağa çalışılmasına karşın değer üretmediğini, okurdan kopuk, ya yenilikçi (avant-garde) oyalanışlarla ya da iyice doğaötesi bir yaklaşımla içinde varlığını sürdürdüğünü gördük. Kimi çevreler ve kişilerce sürekli kösteklenme ve gözden düşürülmeye çalışılan toplumcu/devrimci şiir ise gelişim içindeydi. Bu gelişimin iki önemli belirtisi olarak, bu nitelikteki şiirin okurla ilişkisini kitleleşmeye yolunda atılan adımları ve üretilen örneklerin gittikçe genişleyen bir özgünleşmeye yöneldiğini gösterebiliriz. Yıl boyunca birçok açık hava ve salon toplantılarında geniş topluluklar önüne çıktı, şiir kitabı okuru olmayanlara sunuldu. Şiir kitapları satışında artış görüldüğü gibi, ayrıca seslendirme, afiş, poster, kart, takvim, film vb. yollardan bu nitelikteki şiirin yaygınlık kazandığını, yaşam içinde etkin bir yer tutmaya başladığını izledik. Öte yandan gerek dergilerde, gerek kitap olarak yayınlanan ürünler, toplumcu/devrimci şiirin (ileri sürülen tersine) benzeşme, tek tipleşme yolunda değil, özgünleşme yolunda olduğunu gösteriyordu. Özellikle Süreyya Berfe'nin, Refik Durbaş'ın, Nihat Behram'ın, Atol Behramoğlu'nun, Can Yücel'in, Gülten Akın'ın, Erol Çankaya'nın ayrı odaklar oluşturan, biri ötekine benzemez özgünlükteki şiirleri toplumcu/devrimci şiirin ayrı tadlar getirecek, okuyanda ayrı zenginlikler yaratacak örnekleriydi.

Bu gelişme, aynı zamanda, sol'dan eleştiri yapıyor görünmelerini, edindikleri "sol" imajının yıllanmış rantıyla geçinenlerin satheçliklerini biraz daha aydınlığa çıkardı. Toplumcu/devrimci şiire karşı genelinden giriştikleri sloganı, şemacı, didaktik suçlaması okur katında yüz bulmadığı gibi, ideolojive sanatı dışı bir değerlendirme ölçütü gözüyle bakanların aslında amaçlarının salt sanatsal değerleri savunmak değil, düpedüz bireyci, biçimci, kof değerleri yüceltmek olduğunu gözler önüne serdi.

• Şiirin okura ulaşması konusunda yapılmış gerekenler için neler diyebilirsiniz?

• Bu konu her vakit devrimci ozanın gündemindedir. Sanatın amacı ve niteliği yönünden. Genel olarak, şiir

irin okura ulaşmasında, kitlelere bireysel ve toplumsal ülküleri, özelemleri, istekleri yönünde kavramak baş etken. Ötesi ozan için bir estetik ve kendini şair koşullar sorunu. Estetik sorununun çözümlenmesi için ana kaynakları (genelnesel devrimci şiirimizi, cumhuriyetten sonraki devrimci şiirimizi ve dünya devrimci şiir pratiğini) özümlemesi, koşullar sorununu çözümlenmesi için de kitle haberleşme araçları başta olmak üzere parti, sendika, dernek vb. kitle örgütleriyle işbirliği yapması gerekiyor.

ATAOL BEHRAMOĞLU

• Şiirimizin, son birkaç yılına da bakarak, geleceği konusunda neler söylenebilir?

• Şiirimizin son birkaç yılına baktığımız zaman, genel çizgileriyle görebildiklerim şunlardır:

Bir zamanlar adlarının edilmesi yasaklanan ya da adları kendilerinden sonraki kuşaklara hiç bilinmeyen toplumcu şairler, bugün yeniden değerlendiriliyor ve şiirimizde baş yeri alıyorlar.

Bir zamanlar ikinci yeni akımı içinde yer alan bir çok şair, toplumcu bir şiir yazmaya çaba gösteriyor. İkinci yeni akımından yoğun biçimde etkilenmiş bir çok şair, tümüyle yeni, toplumcu bir şiir yazıyor bugün. Bu akım içinde yer alan eskil konularında direnenlerin şiirleri gittikçe gizemcilik, biçimcilik, dedakada, kuşuluşa kayıyor.

1960 sonrasında edebiyat dünyasına giren kuşağın belli başlı şairleri, toplumcu bir yönde geliştiriyorlar şiirlerini. Toplumcu bir çıkışla başlayan, sonra bu yönden sapan kişilerle, aynı kuşağın baştan beri bireyci şairleri bir bir çöküyorlar edebiyat alanından.

Yeni kuşağın (70 sonrasında) belirgin yetenekleri, 60 sonrası kuşağıyla bile karşılaştırıldığında, ezici bir çoğunlukla, toplumcu bir yönde kuruyorlar şiirlerini.

Öyleyse, bireysel farklılıklar, üslup ve biçim özellikleri birlikte, toplumcu bir konuma ve gelişme perspektivine sahiptir şiirimiz.

• Şiirin okura ulaşması, ulaşabilmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?

• Şiirin okura ulaşması için, öncelikle, şairin kime, kimlere seslendiğini iyi bilmesi gerekiyor. Sonra da, kendine seçtiği, ya da doğal olarak yöneldiği okuru ilgilendirecek konular, üslup ve biçim özellikleri üzerinde kafa yorması. Okuruyla kendini özdeşleştirilmesi. Okurun beğenisi, eğilimleri mutlak ve değişmez değerler değildir kuşkusuz. Şair, gerektiğinde, bir ölçüde eğitecektir de onları. Fakat temelde, okuru beğenisi ve sorunlarıyla şairin beğenisi ve sorunları arasında bir kan bağı olmalıdır. Her tür şiirin bir okuru vardır aslında. Önemli olan, şairin ne yaptığını, bunu kimin için yaptığını bilmesi; yapmak istediğiyle yaptığı arasında uyum bulunmasıdır. Okura ulaşma, ulaşabilme konusunda her şairin gözönünde bulundurması gereken ilk sorun budur kanımca. Daha sonra, siyasal örgütlerin saire ve genel olarak edebiyata sahip çıkması, politize olmuş geniş devrimci yığınlar arasında devrimci edebiyatın yaygınlık kazanmasına katkıda bulunacak yetenek ve bilinç düzeyine sahip olması, bir de, daha genelde ve içinde yaşadığımız toplum açısından bakarsak, reklamlar vb. gibi çağdaş bazı sorunlarla karşılaşıyor.

YOKSUL KADININ KADINLIK DRAMI

BURADA İŞÇİ, YOKSUL KOYLÜ VE GECEKONU KADINININ "KADINLIK DRAMI" ÜZERİNE YAPILMIŞ KAPSAMLI BİR ARAŞTIRMANIN İLK SONUÇLARI YER ALIYOR. SOSYOLOG BEYHAN ÜNSAL, ARAŞTIRMANIN KAPSAMINA GİREN KADINLARLA TEKER TEKER KONUŞTU VE KONUŞTURDU. BURADAKİ İSİM VE OLAYLARIN HEPSİ GERÇEK VE HEPSİ KAYITLARDA VAR. İLERİDE BU ARAŞTIRMANIN BAŞKA YÖNLERİNİ DE OKUYUCULARIMIZA DUYURACAGIMIZI UMUYORUZ.

KADIN OLARAK, ÇİLELERİ ARTIYOR

Ankara doğumevi'nin 199 nolu koğuşu, kadınların bütün cinsel sorunlarını ortaya döküverdikleri bir yer. Yataklar, giden hastanın sıcaklığı geçmeden dolmakta, bazen de iki kişi bir yatağı paylaşmaktadır. Kadınlar, bu odada en fazla iki gün sormalarına rağmen, hepsi birbirinin cinsel hayatını öğrenirler. "Kocası yatmadan duramazmış, neyle korunmuş, neden yatmak istemezmiş, çocuk düşürmek için ne yapmış, herifi' niçin korunmamış, neden cumadan cumaya yatarlarmış"; konuşulup akıl verilir.

BİR DOĞUMEVİ KOĞUŞUNDAN

Hele yeni bir gelin düşüyse, diğerlerinin keyfine diyecek yoktur. Gelin, ilk çocuğunu kaybetmenin üzüntüsüne ya da "bir daha gebe kalmazsa kocası ne yapar" korkusu içindeyken, görmüş geçirmiş olan diğerleri bu şaşkınlıktan iyice yararlanırlar. Kocasının yaşlı ya da genç olmasına göre, söylenenler değişir. "Artık kocanla bir daha yatamazsın"; "Çocuğun pek olmaz, kocan bir kan daha alır, sen de hanım olursun"; "Kocan özlemiş, gider gitmez altına yatıyavverir hemen gebe kalırsın"; "O yaşta herifin çocuğu olur mu, seni çocuk diye aldatmış" gibi sözler ve arkasından uzun gülmeler. Oysa bütün bu olaylar, kahkahalar, çekiçtikleri acağın ve kırınlıklarının ifadesidir. Düşmek bilmeyen çoğu, kocalarına, ka lerlerine, cahilliklerine ve kendilerini in z. yerine koymayan doktora kızgındırlar.

Bu koğuşu yatan kadınlar, Ankara'nın gecekondularından ve yakın köylerden gelirler. İçlerinden çok azı çalışır. Çalışanların çoğu da evlere temizliğe giden kadınlardır. Bunlar, kendilerinden, kocalarından söz ederken, hatta doktorla konuşurken bile diğerlerinden farkındırlar. Kazandıktan para az da olsa, güvenleri büyüktür.

Arada tek tük de olsa kocaları Almanyaya'da işçi olan kadınlara da düşer. Kocalarının yokluğunda gebe kaldıkları

ndan, içlerindeki çocuk olduğuna kesinlikle inanmazlar. "Doktor iki aylık çocuk diyor. Ben bilmez miyim, ağzımın tadı bir bozulmadı. Artık kesilecek içimdeki, kan biriktirdi." Konuşmaya fazla katılmaz bu kadınlar.

Bu koğuşun diğerlerinin çoğunuğu kendilerini "mal"dan farklı görmeyen kadınlardır; 4-5 çocuklu olup sonuncusundan kurtulmak isterken buraya düşmüşlerdir. İstemenmeyen bir gebeliktin bu kadınlar nasıl kurtuldu?

DOKTORLAR VE MÜŞTERİLER

"Sürümden kazanmak" isteyen doktorlara, 150-300 TL. arasında kurtaj yapan doktorlara başvururlar. Bir kısmı, kadınların sağlık durumlarına ya da çocuğun kaç aylık olduğuna bakmadan kurtaj yapmayı kabul ederler. Kurtajdan sonra kanaması olan, hatta çocuk parçaları bile düşürülen doğumevine gelirler. 3 aydan büyük bir gebeliğin kurtajı tehlikelidir. Ancak, çocuğu zedeleyerek kanamayı, başlatmak doktor açısından tehlikesizdir. Kanaması olan bir kadın hastaneyeye gelecek ve kurtajı yapılacaktır. Acil müdahale olanaklarından yoksun özel kesim muayenelerinde hayattan tehlikeye giren kadınlar, hastanelerden medet ummaktadırlar. Doktora gidip "neden böyle yaptım" da diyemezler. İki taraf da yasadık olduğunu bilerek giriyor bu işe. Pek çok örnek verilebilir. Bu doktorların elinden geçmiş, çocuktan kurtuldukları diye sevinen bir kadın, zaman geçtikçe karının büyüdüğünü fark ediyor ve doğumevine başvuruyor. Yapılan muayenede, çocuğun zedelen-

ECZANELERDEN ALINAN İLAÇLAR

Hap tüpü (115 TL. 1 tanesi 22.50 TL.)
İğne (tanesi 21,50 TL)
İğne (tanesi 91,50 TL)
İğne (tanesi 15 TL. biri beyaz, biri koyu olmak üzere karıştırılarak hazırlanmış)
İğne (tanesi 5 TL. üçer üçer yapılmış)

miş fakat alınmamış olduğu tesbit ediliyor.

ARAÇLAR VE ÖRNEKLER

Bu kadınların bir kısmı da ya doktora verilecek parası olmadığından, ya da bir önceki kurtajdan hemen sonra sık gebe korkudan, ya da kocalarının ilgisizliğinden akla gelmedik şeylerle çocuğunu düşürmeye çalışmaktadır. Bu kadınlar, ya ilk gebelikleri geçince, ya da yeterli kadar çocuk doğurduktan sonra sık gebe kalınca, kocaları tarafından suçlanırlar. İlk gebelik için kocalar, kanıyanları doktor doktor gezirler. Ama durmadan "çocuk kapan" (gebe kalan) bir kadına kocası ne yapmış? Kadın, komşularıyla kafa kafaya verip, çocuğunu en çabuk düşürecek bir yol arar. Bu arada konuşulanlar, işin içerdiği tehlike değil, "nasıl düşürdüğü"dür: "Ebegimeci hemen bozar, akşamın düşer", "Sabunun zarar yok, acısı yok ama çocuk dayanamaz", "Çocuk büyüyüseye katranlı telekten başkası kâr etmez" gibi akıl vermeler

DOĞUMEVİNE BAŞVURAN 998 KADINDA İSTEYEREK DÜŞÜK DAĞILIMI

Kadın sayısı	İsteyerek düşük sayısı
556	0
162	1
119	2
64	3
40	4
12	5
13	6
8	7
24	8 ve daha fazla
998	

birbirini izler. Kadın için, ne sağlığı, ne çekeceği acı, ne de kendine birşey olursa geride kalan çocukları önemlidir. Önemli olan, her geçen gün biraz daha artan çocuktan kurtulma düşüncesidir onun için. Sonuçta bir yolu dener. Bu yol, sabun, ebegimeci, tavuk telegi, kibrit ucu, kirış, safra, sardunya çiçeği nişadır, çıra, çivi ve şiş olabilir.

Amasya'da mahalle besinin yaptığı murna benzer bir ilaç yaygındır. Nallıhan'lı kadınlar acı erik pestili kullanırlar. Bunların tehlikelerini hiç umursamazlar. Bunlardan söz ederlerken, sanki aspirinden, gripinden bahsediyorlar samiriniz: "Ölüm allahın emri o'duktan sonra bunların ne zarar olabilir ki..."

En kötüsü, bunlardan birini deneyen kadının düşmeyen çocuğudur. "Lanet olası, koyuvernedi". Bir "araç" sonuç vermezse, başka araçlar kullanılır. Sonuç ya ölüm, ya da sakatlıktır. Pek çok örnek verilebilir: Pazar köyünden Ayşe 38 yaşında. 5 doğum, 5 düşüğü var. 6 düşüğü için pathcan sapı kullanmış. Gü-

dülün bir köyünden Sabire'nin 8 doğumu, sayısını bilemediği düşüğü var. Çöp kullanıyormuş. Gerede'nin bir köyünden Emine 39 yaşında 3 doğumu var: Tavuk telegi... Kızılcahanım'dan Ayşe 40 yaşında 9 doğum, 2 düşük: Patlıcan sapı... Yeşilyurt köyünden Rahime 40 yaşında. 7 doğum, 2 düşük: 3. düşüğü için nişadır kullanmış. Danacı köyünden Emine ise kibrit çöpü kullanıyor.

ÇOCUK DÜŞÜRMEDE KULLANILAN MADDELER

Sabun
Ebegimeci
Tavuk tüyü
Katranlı tavuk tüyü
Kibrit uçları
Kiriş
Kına
Nişadır
Patlıcan sapı
Sardunya çiçeği
Sütliğin otu
Çöp
Çıra
Şiş
Çivi
Fıtıl (mahalle ebelerinin hazırladıkları ilaç)
Acı erik pestili

DOKTORCULUK OYNAYANLAR

Bu hastaların bir bölümü tetanozdan, bir bölümü de üreden öldüler. Diğerleri ise, parılarına göre, Nunune'ye, Yüksek İhtisas'a ya da Ankara Hastanesine gönderildiler. Halâ yaşıyorlar mı, yaşıyorlarsa ne derece sağlıklılar, bilinmiyor. Ankara'dan Belgüzar çıra ile çocuğunu düşürmek istemiş, ancak sonuçta rahmi delindiğinden ancak ameliyatla kurtarılabilmişti. Çektiği acılara rağmen, rahim alındığından "bir daha gebe kalmam" diye seviniyordu.

Bu kadınlar başka nelere başvururlar? Gecekondu bölgelerinde doktorculuk oynayan eczacılar "yardımcı" olurlar. Gebelik aylarına göre "eczacılar" ilaç hazırlarlar ve az bir ücret karşılığında çocuk düşürmelerine "yardımcı" olurlar. Eczaneye başvurnak, doktor aramaktan kolay, patlıcan sapı, ebegimecinden daha güvenilir. Köyde komşularından, ebelik görevini yüklenmiş kadınlardan gördüğü yardımı, gecekondu kadını kente eczanelerden görmektedir. Bu yola başvuran kadınlar, sadece verdikleri parayı bilirler. Tanesi 22.50 TL'ye alınan bir hap, 91.50 TL'ne bir iğne, tanesi 15 TL'dan 3 iğne karıştırılarak veruluyor. (Çocuk büyük olduğu için böyle verilmiş.)

33 yaşındaki 5 çocuklu Pembe, "eczacı"ın verdiği ilaçla öldü. Ölümlünden birkaç saat önce şunları söylemişti: "Okumuşluğum yok ki, adru bileyim. İkişer ikişer sabah, öğle, akşam, bir de gece yatarken al dediler."

Her yıl başkentin köylerinden, gecekondundan nice Ayşeler, Pembeler, Fatmalar ölmelekteler. Ve ölene kadar, sanki her şeyin sorumlusu onların gibi doktorlar ve "kan ölüseye bu çocuklara ne yaparım" diye düşünen kocalar tarafından horlanıp azarlanırlar. Ölümlerinin kocalarının söyledikleri sudur: "Varp doğursaydı, allah rızkını verirdi, şimdikiyi mi oldu?"